

1. de Arbitrio. P. J. Hammer, R. J. Gumpelzheimer.
2. de bone merito. A. P. Müller, R. J. Kusaeg.
3. de Quarta Trebellianica. C. G. Berger.
4. de Demonstratione, ^{in der} ~~der~~ ^{Stiftung} ~~Stiftung~~. F. Müller
A. F. Philippi. R. J. Schumann.

00
—
02

11

IN BEN DISPUTATIO.

	N ^{um} .	N ^{um} .	N ^{um} .
De Arbitrijs	1.	De Nimis	20.
De Benemeritijs	2.	De Nominatione auctoris	21.
De ^{quarta tabella} Gubernatione	3.	De Pactis	22.
De Demonstratione	4.	De Pecunia hereditaria	23.
De Jure distrahendi	5.	De Prioritate ac posteri	24.
De Estimatione ^{pignoris}	6.	De Possessione instrumenti	25.
De Foro immediatoz	7.	De Praecognitis	26.
De Gratia et Jure	8.	De Recognitione	27.
De Jure juvenillorum	9.	De Recognitione	28.
De Intimatione	10.	De Rationibus infolles	29.
De Jure Collectandi	11.	De Sportulis	30.
De Jure Carnificum	12.	De Stylocuria	31.
De Jure circa Calores	13.	De Subsellijs temploz	32.
De Jure Pignorum	14.	De Testamentis	33.
De Infamiatione	15.		
De Judio moderato	16.		
De Libris Mercator	17.		
De Liquidatione	18.		
De Mero	19.		

lenibus et minus solemnibus.

Quæ res bene vortat!
EXERCITATIO JURIDICA,

De
JURE COLLE-
CTANDI,
IN SPECIE

qva ratione & qvo fine imponi &
exigi collectæ debeant,

Qvam

SUB PRÆSIDIO

CASPARIS ZIEGLERI, J. U. D.

Consiliar. Elector. Saxon. & Facultat. Jurid.

Ordinarii

Publicè discutiendam
proponit

GOTHOFREDUS CHRISTIANUS *Leysfer.*

In AUDITORIO FCTORUM

Ad D. APRILIS

WITTEBERGÆ,

Literis MATTHÆI HENCKELII, Acad. Typogr.

EXERCITATIO JURIDICA
Quaeritur de

JURE COLLE
CTANDI
IN SPECIE

du ratione & pro sine imponi &

exigi tollere debent

Quam

sub PRASIDIO

CASPARIS ZIEGLERII U.D.

Consilii Elector. Saxon. & Silesiacae Juris

Ordinis

Publici Bibliothecarii

honoris

GOTTHARDO CHRISTIANO

in Auditorio Saxonum

ANNO MDCCLXXII

in Typographia

MITTELBERG

apud MATTHIAM HERCKELII, Acad. Typogr.

Ex libris

HX libris veterum memoriarum,
& cujusvis seculi historiis, ipsisq; no-
strorum temporum annalibus continua
quasi serie frequentissima omnium natio-
num colligere licet exempla, principes pe-
cuniis acerbè conquirendis plus invidia si-
bi, quàm virum addidisse. Aspera in vul-
gi auribus vox, tributum, res in animis; nec alia crebrior odio-
rum seges. Etiam tùm, cùm necessitas instat, invidia tributo-
rum, dum imperantur, subest. Malè enim secum agi putat u-
nusquisq; dum ex facultatum suarum diminutione publicæ rei
detrimentum metitur, neq; considerat, quanta inde rei suæ fa-
miliari expectanda sint commoda. Non alia seditionùm acri-
ora existunt incitamenta, neq; deflagrare illæ solent, nisi cum
maximo Reip. damno. Quocirca, ut tributorum necessario-
rum invidia leniri queat, utq; lubentiores reddantur animi sub-
ditorum, plurimè à civili prudentiæ Doctõribus excogitantur
artes, quas tamen recensere hic omnes nostrum non fert insti-
tum. Videri de iis possent Christophorus Forstnerus in *Taciti*
lib. 5. annal. M. Z. Boxhorn Instr. Polit. lib. 1. c. 10. Nobis id cu-
ræ erit, ut tributa ad justitiæ trutinam expendamus, & quatenus
tùm impositio, tùm distributio, tùm exactio fieri debeat, brevi-
ter explicemus.

II. Justissima omnium sunt tributa, quæ volentibus &
consentientibus subditis imponuntur. Tùm enim, quod quisq;
sponte subit onus, grave non est, aut saltem continentiore cum
patientia fertur. Et hæc perpetua fuit bonorum Principum in
subditos suos benevolentia, ut ab eis non exigerent collectas an-
te, quàm utrinque mutuo consensu comprobata fuissent. Indici
in eam rem solent Comitia, in quibus Princeps cum statibus non

A

san-

antum necessitatem collationum expendit, sed de modo etiam, quo, & ex quibus rebus exigi debeant, deliberat. Sic enim duplici quasi vinculo ad earum solutionem adstringuntur subditi, quorum alterum ex subiectione oritur, alterum ex conventionem & consensu, quorum posterius in Rep. simplici & principatu absoluto necessarium quidem non est, facit tamen ad conservandam inter Imperantes & parentes harmoniam, mutuumque utrorumque amorem. Vid. Joh. Parlador. *l. 1. rer. quotid. c. 3. n. 13.* Nec dicere poteris, decedere, & derogari sic majestati, quæ imperium suum labefactari non patitur, nec subditos in partem regiminis admittit. Nec enim hinc sequitur, subditos in Comitibus usurpare ea, quæ majestatis sunt, cum diversa omnino sint, tributa indicere, & de tributis indicendis consilia conferre. Nec, si dissentientibus & consulentibus Statibus tributa non indixerit Princeps, sequitur, eum circa majestatem suam detrimentum pati, sed hoc potius, tributa ea vel pro non necessariis, vel pro injustis habita, idque Principem ex consilio Statuum didicisse. Anticipavi eam de re dicere *exercitat. 9. quæ est, de jure habendi comitia, num. 12. seqq.* potissimum *num. 16.* unde suppleri possunt, quæ hic studiosè præterimus.

III. Hincigitur, ubi ex plurium suffragio tributa imponenda fuerint, quod contingere solet non tantum eò casu, quando plures imperant, sed etiam, quando ex collatis consiliis statuum suorum Princeps definire rem aggreditur, quod hodie Principes Germaniæ ut plurimum facere solent, maxima oritur dubitatio, utrum in collectis communitati aut singulis imponendis sufficiat à majori parte eas comprobatas fuisse, & quidem eò cum effectu, ut reliqui non consentientes ad easdem solvendas obligati sint, an verò eximi debeant illi, qui non consenserunt? Vix unquam enim extabit casus, quo unâ mente omnes in unam eandemque pecuniæ summam, unum eundemque exsequendi modum, aut in ipsam etiam actus substantiam consensisse dicentur. Id quia in plerisque omnibus negociis contingere solet propter naturalem hominum ad dissentendum facilitatem, atque hinc res sine exitu futura est, *l. 17. §. 6. ff. de recept. omnium ferè gentium consensu receptum est, ut in rebus civilibus*
totam

totam universitatem attinentibus pars major habeat rationem
integri. Francisc. à Victoria *Relect. de potest. civ. num. 14.* Et sic
igitur reliqui qui non consenserunt, non minus obligabuntur
atque alteri qui majorem partem constituunt, non quidem dire-
ctè, sed indirectè & interpretativè, non quidem ex jure, quod
major pars in ipsos habeat, tanquam superior, sed ex illà naturæ
lege, quæ vult partem omnem, quæ pars est, ordinari ad bonum
totius, quod bonum præsumptivè à majore parte determinatum
est. Hug. Grot. *de imp. summ. pot. circa sacr. cap. 4. n. 6.* Utrum
verò idem hoc etiam in collectis decernentis obtinere debeat,
non omnium una est sententia.

IV. In Comitibus Imperii multa sæpè hæc de re fuit contro-
versia, quæ neque à pacis Osnabruggenis Restauratoribus com-
poni potuit, atque ideo ad Comitibus proxime futura remissa tum
fuit, *art. V. num. 19.* Quid autem in istis, quæ deinceps anno
1653. Ratisbonæ habita sunt, præstitum fuerit, refert Limæus
lib. 2. annot. ad lib. IX. de jur. publ. cap. 1. num. 182. tom. 5. nempe
Senatum Electorum cum Principibus Catholicis pluralitatem
votorum comprobasse: Principes protestantes discrimen fecisse
inter collectas voluntarias & necessarias, & in his tantum plu-
ralitati votorum locum dedisse: Civitates verò nullam hæc plu-
ralitatem admittere voluisse. Disquiri deinde cœpisse, quid
sibi velit ista distinctio Collectarum in voluntarias & necessa-
rias: & Senatum Electoralem judicasse, omnes collectas Imperii
ratione causæ pro necessariis aut utilibus, ratione verò consen-
sus Statuum, sine quibus imponi nequeant, pro voluntariis haberi
debere. Principes quosdam Catholicos nullas omnino Impe-
rii collectas necessarias, sed omnes respectu dantis voluntarias
statuisse, illas enim non per præceptum à Statibus exigi, sed à
volentibus & consentientibus suâ sponte solvi. Quæ omnia
prolixius refert Limæus *d. l.*

V. Nobis non sedet tanta animi arrogantia, ut putemus,
lites in publicis negociis inter Procures Imperii hatas ex Cathe-
drâ Scholasticâ decidi posse. Quia tamen quæstiones contro-
versas in utramque partem ventilare tamdiu licet, quoad ista le-
ge publicâ determinatæ fuerint, atque interim unicuique quod
libet,

libet, statuerè permiffum est, nemo nobis vitio vertet, si per libertatem, quã utimur, Academicam de quæstione propositã, quid nobis videatur, breviter hic explicemus. Et ut eo magis excusati simus, non considerabimus quæstionem propositam in actu exercito, sive in hypothesi, & in applicatione ad Remp. Germanicam ejusq; comitia; sed in actu signato & in abstractione ab omni Republicã particulari. Eritque nobis status controversiæ hic: Utrum in collectis ex plurium arbitrio imponendis omnes illi individualiter consentire debeant, ad hoc ut omnes & singuli obligentur, an verò sufficiat consensus majoris partis?

VI. Omnino autem præmittenda hic est distinctio inter collectas necessarias & voluntarias, sive ut rectius dicam, inter actus necessarios & voluntarios, quam etiam probant Joh. Bapt. Costa *de fact. scient. & ignor. inspect. 30. n. 7.* Anton. Perez. *Cod. de indict. n. 15.* Ægid. Thomat. *de collect. §. ne scienter. num. 1.* dummodo rectè explicetur. Ut enim necessarius dicatur actus, non præcisè requiritur, ut vis aliqua physicè inferatur aut libertas homini prorsus auferatur, cum pluribus modis necessarium, quid dicatur, quos exponit Aristoteles *lib. 5. Metaph. c. 5.* & liberæ etiam actiones certo respectu dici possint necessariæ, Francisc. Suarez, *disp. Metaphys. 19. Sect. 2. n. 8.* sed sufficit, per necessitatem extrinsecus adstantem, voluntatem agentis ita affici, ut cum displicentiã quãdam agat, non acturus, si necessitas illa abesset. Et si igitur non per præceptum semper exigantur collectæ, sed à subditis volentibus & consentientibus dentur, poterunt tamen, aliquæ idèò necessariæ dici, quia consensus ille à principio quodam externo elicitur, & quidem cum difficultate aliquã, cum fortasse mallent in ejusmodi collectas non consentire. Scholastici dicerent, necessarias esse tales collectas non necessitate præcepti, sed medii, quia sine iis salus publica conservari non posset.

VII. Voluntariè igitur & liberè agere in hoc negotio idem denotat, quod agere summã cum lubentiã, nullã urgente necessitate, nullo concurrente metu. Et hoc donationibus tantum & gratuitis munerum largitionibus proprium & peculiarè

liare est, ad quarum substantiam hæc particularis conditio re-
quiritur, ut gratuitò, liberaliter, absque metu, coactione, aut in-
ternâ displicentiâ fiant, in quo sensu liberè idem planè quod li-
beraliter significat. Roger. Widdrington. *de juram. fidel. c. 9. n. 19.*
Aliàs non nego inter libertatem & lubentiam magnam esse dif-
ferentiam. Summa libertas est in Mercatore merces in mare
abjicientis illibentissimè; contra summa lubentia in nepote, qui
in Venerem prurit furiqve, libertate affectibus excœcata. Dan-
hauer. *part. 2. Theol. Conscient. dialog. 4. pag. mibi 181.* Hæc igi-
tur ratione collectæ voluntariæ dicentur, quæ citra ullam neces-
sitate, nec intuitu resultantis inde alicujus utilitatis publicæ
ad omnes pertinentis conferuntur, quales sunt, quæ sunt hono-
rarii faciendi gratiâ. Anton. Perez *Cod. de indist. n. 15.*

VIII. His contradistingvuntur collectæ necessariae & utiles,
quæ tamen ipsæ etiam inter se differunt. Quamquam enim neces-
sitate & utilitatis ratio in quibusdam negociis concurrat, & u-
triusque tàm magna sit convenientia, neque dici vel fingi possit
necessarium, quod non simul etiam utile contineat. Gylmann,
Symph. tom. 4. part. 1. vol. 3. n. 24. atque hinc fieri soleat ut unum
per aliud exponatur, Gloss. in l. 5. §. 10. verb. *necessaria ff. de damn.*
inf. Lud. Schrader, *de feud. part. 4. c. 1. n. 16.* Wefenbec. *consil. 194.*
n. 10. aut conjungantur quandoque uti fit in *l. 39. ff. de hered. petit.*
accuratè tamen loquendo plus dicit necessitas, quam utilitas. Ne-
que id quod utile est, necessarium illic existit. Sic enim inter im-
pensas necessarias & utiles accuratè distingvunt Jcti, quando de
restitutione rei alienæ agitur. *l. 79. ff. de V. S.* Joh. Bapt. Costa *de*
remed. subsid. cap. 99. n. 6. seq. Mariscott. *2. resol. 109. seq.* Rhein-
king. *de retrah. q. 6. n. 386. 401. 409.* Vincent. Carocc. *de locat. p.*
4. q. 40. n. 5.

IX. Quia verò in publicis negociis causa utilitatis causæ ne-
cessitatis æquiparatur. Guil. Redoan. *de reb. Eccles. non al. qv. 55.*
n. 29. & bonus civis ad utrumque tenetur, tàm subvenire publicæ
necessitati, quam procurare ea, quæ ad beatitatem civilem utilia
consentur, non opus erit, ut curiosè discrimen istud in hæc tra-
ctatione faciamus, aut observemus. Negari tamen nequit, ex
necessitate & ex necessariâ causâ arctiorem induci obligationem;

A 3

quam

quàm ex causâ utili, cùm priùs laborandum sit, ut res conferretur, quàm ut melior existat. Atque hinc inferri poterit, gravius peccare eum, qui necessarias recusat inferre collectas, quàm, qui utiles. Ipsa etiam utilitatis ratio non est uniusmodi. Alia enim ad necessitatem propius accedit, alia remotior ab eâ videtur. Sic & evidentior est alia, alia minus evidens. Alia ad singulos æqualiter & in eadem quantitate & qualitate, iisdem gradibus, eodem numero, pondere aut mensurâ redundat, alia magis uni, quàm alteri prodest. Habet verò & necessitas suos gradus, diciturque alia extrema, alia gravis, alia communis, uti distinguunt Doctores. In quibus omnibus specificè determinandis & ad materiam præsentem applicandis plus temporis infumendum esset, quàm commodi inde percipere liceret. Et quia, ut modo dixi, ad utilia non minus quàm ad necessaria suæ civitatis tenetur civis, ad utrasque etiam obligabitur collectas, sive pro necessitate, sive pro utilitate Reip. impositæ fuerint. Vid. Alphonf. Vilagut. *de reb. Eccl. mal. al. lib. 1. cap. 100. n. 6. & 8.* Aymo Cravett. *consil. 27. n. 8. & consil. 195. num. 8.* Atque sic de utrisque idem posthac faciemus iudiciam.

X. Potissima autem ratio eorum, qui pluralitati votorum in materiâ collectarum derogant, est ista, quod majoris partis consensus reliquos, qui pauciores sunt, obliget tùm demum, quando negocium commune pertinet ad omnes ut universos, secus verò, quando pertinet ad omnes, ut singulos. Tùm enim singulorum consensus requiritur, nec obligantur illi, qui non consenserunt. *arg. l. ii. ff. de serv. rust. præd.* Sic enim jus est, ut quod omnes tangit, i. e. cujus emolumentum vel incommodum ad omnes in individuo pertinet, ab omnibus debeat comprobari, *c. quod omnes de R. J. in 6.* Nic. Losæus *de jur. univers. part. 1. c. 3. n. 84.* Anton. Fab. *Cod. lib. 3. tit. 26. def. 5. n. 7.* Petr. Wesenb. *ad l. 148. ff. de R. J.* Anton. Gomez. *l. 2. resol. c. 4. n. 14.* Jam verò certum est, collectarum onus ad singulos pertinere. Nec enim quisquam est, qui pro alio contribuit, aut onus alienum in se recipit, sed unusquisque, quod debet, ex suis facultatibus exsolvere tenetur. Et hinc concludit Antonius Faber *Cod. lib. 9. tit. 29. def. 18.* non teneri, qui non consenserunt.

XI. Deinde ipsa naturalis ratio dicitur, iniquum esse, ut per impositionem collectarum inopia nostra aliorum votis præjudicium creetur, & mansuetudo nostra per aliorum suffragia evacuetur. Par enim in parem uti non habet imperium *l. 4. ff. de recept. arb. l. 13. §. 4. ff. ad SCT. Trebell.* ita nec potestatem de ejus bonis decernendi, aut aliquid inde decerpenti. Et uti suæ quisque rei moderator est atque arbiter, *l. 21. C. mandat.* ita liberum ei erit in tali casu, quando ex parium votis collectæ decernuntur, dare eas vel denegare. Fieri ita aliàs facile posset, ut pauperiores qui fuerint, dum numero superant, ditiorum bonis onera pro lubitu imponerent, quippe quorum semper iniqui iudices sunt, ut aut invidiant, aut si potestatem nacti fuerint, minuunt.

XII. Quibus accedit porro, quod in actibus puri puti arbitrii voluntas nostra aliorum nutu non stringatur, nec promissiones alienæ aut facti alieni obligent. Zach. Viotor *de caus. exempt. conclus. §. Losæus de jur. univers. part. 3. cap. 9. n. 11.* Sed necesse est, ut si obligari quis debeat, consensus ejus accedat. Omnia enim ejusmodi decreta Universitatum sunt per conventiones, & se habent instar contractuum. At nullus celebrari potest contractus sine contrahentium consensu, *l. 1. §. pen. ff. de pact.* qui consensus est plurium voluntas, ad quos res pertinet, simul juncta. Mozz. *de stipulat. tit. de consens. n. 3.* Quomodo igitur, decretis universitatum ex consensu robur accipientium obligari poterit, qui disertè dissentit? Nec enim dicere poteris, consensum hinc subesse interpretativum, & haberi eum pro consentiente. Interpretativus enim ejusmodi consensus non aliter procedit, quam per fictionem quandam. At fictio cessat, quando habetur veritas. Joh. Bapt. Costa *de retroact. cap. 2. reg. 2.* Nec proinde pro consentiente haberi potest, qui disertis verbis dissentit. Et huc facit porro regula vulgata, quod res inter alios acta aliis non præjudicet, *l. 1. Cod. res inter al. act.* Roll. à Valle *conf. 85. n. 4. vol. 2.* Joh. Ronchegall. *in l. eandem §. 1. n. 48. ff. de duob. reis.*

XIII. Ista rationes omnes ut invicibiles admitto, si quidem agatur de collectis voluntariis ex merâ liberalitate civium, nullâ urgente necessitate, nec svadente utilitate publicâ solvendis. Nemo tùm obligabitur, nisi qui consensit; nemo cogi potest

est

est, ut consentiat, nec adigi potest, ut solvat, qui apertè & manifestè dissentit. Non una tùm omnium causa est ante consensum, sed post consensum demum una fit, per unionem plurium idem placitum approbantium. Voluntas cujusque hinc libera est, nec, si libera non esset, liberalitas dici posset. Ambitiosa dixit Decurionum decreta Ulpianus in *l. 4. ff. de decret. ab ord. fac.* quibus jubetur quis vel prædia vel ædes vel certam quantitatem præstare. Non minus ambitiosum id esset, si quis alteri liberalitatis officium injungere, aut ex alieno marsupio contra Domini voluntatem liberalis esse veller. Non poterit igitur universitas propter donum alicui dandum, indicere collectas, neque cogere dissentientes, ut paria secum faciant, & eandem liberalitatem exercent. Aegid. Thomat. *de collect. §. ne scienter. num. 1.* Alphons. Vilagut. *de reb. Eccles. mal. al. lib. 1. cap. 100. n. 7.* Vincent. de Franchis *decis. 2. n. 24. 26.* Alfons. Modit. *ad §. plebisicium Inst. de f. N. G. & C. dub. 53. & 54. n. 4.* Casp. Klock *de contrib. c. 6. n. 89. & 109.*

XIV. Quod si verò de collectis propter instantem necessitatem aut utilitatem publicam sermo fuerit, confidenter affirmo, per consensum majoris partis obligari minorem, & cogi tùm posse dissentientes, ut collectas solvant. Theod. Rheinking *de regim. secul. & Eccles. l. 1. clas. 5. c. 8. n. 66.* Imponuntur enim tales collectæ propter bonum publicum, & ad promovendam felicitatem civilem, quæ est in Rep. At in deliberationibus istis, quæ commune respiciunt bonum, minor pars semper conformari debet ad placita majoris. Huc namque collineat tota & integra societatis civilis intentio, ut universitati & per hanc unicuique benè sit. Sibi ergo qui benè cupit, universitati etiam ut benè cupiat, necesse est, quia scilicet in bono communi bonum singulare continetur, & in salute totius salus partium consistit. Quid autem utile & proficuum sit universitati, universitas ipsa judicare debet. In quâ si fuerint dissentientes, ratio naturalis dicitur, majoris partis valere debere sententiam & huic accedere debere reliquos, idè scilicet quia non aliter, quàm ex plurium sententiâ constare potest, quæ bono publico proficua sperentur. Proinde etiam in contractibus, quos celebrat universitas, si necessitas & utilitas causam dederint, non præsentem tantùm & consentientes obli-

obligantur, sed absentes etiam omnes. Hartman. Pistor. l. 1. q. 37.
n. 7. Aymo Cravett. consl. 27. n. 8. Nic. Losæus de jur. univers.
part. 3. c. 3. Matth. Coler. de process. execut. part. 2. c. 3. n. 376. Et
hinc in terminis fortioribus rectè concludit Calderinus, quem
refert Felinus in c. cum dilecta X. de rescript. num. 20. quod major
pars possit imponere collectam toti universitati, etiamsi minor
pars quæ contradicit, debeat solvere majorem quantitatem.
Ratio est, quia in colligendis suffragiis non attenduntur faculta-
tes civium, sed tantùm quantitas numerica. Nec verò injuria
fit parti minori, dummodo secundum proportionem onera im-
ponantur, quia tùm maximè inter Cives æqualitas servatur, quod
infra pluribus ostendemus.

XV. Nec verò alius hîc modus ex dissentientium civium
votis certum quid statuendi excogitari poterit. Ut enim nihil
nunc dicam de libidine dissentienti, in quâ sibi nonnulla maxi-
mè placent ingenia, id solum attendi nunc velim, plurimos alios
opinionem rectius sapiendi, *πλεονεξία*, *Φιλαργυρία* & ejusmodi
vitiis aliis ita corruptos esse, ut salutis publicæ emolumenta vel
non intelligant, vel rejiciant prorsus aut saltem non quærant.
Atque illorum haud pauci tam attenti ad rem familiarem & pa-
randas divitias existunt, ut Herculi citius clava, quam istiusmo-
di civibus nummus unus aut alter extorqueri queat. Qui ipsi
in collectas nunquam & nec necessarias quidem, nisi toti jam in-
periculo constituti fuerint, consentient. An putabimus igitur,
eorum, qui ditissimi plerumque sunt, dissensum immunes eos
& eximios ab oneribus publicis præstare debere? Imò verò ob-
tundendus est iste in Remp. langvor, neq; connivendum, ut in-
finita illa & insatiabilis avaricia salutem communem impediatur.
Atque idcirco cogi tales ad officia sua debere existimo, sicubi
sponte ea subire nolint. Quod enim universitati placet, con-
veniens non est, ut ab uno aut altero retractetur. Omnino n.
ea credenda est fuisse voluntas in societatem coeuntium, ut ratio
aliqua esset expediendi negocia. Est autem manifestè iniquum,
ut pars major sequatur minorem. Quare naturaliter pars
major jus habet integri. H. Grot. de jur. bell. & pac. lib. 2
c. 5. n. 17.

B

XVI. Sed

XVI. Sed & iniquum est, alios magnis sumptibus & oneribus tranquillitatem & felicitatem publicam comparare, alios verò gratis eâ frui. Secundum naturam est, commoda & incommoda ad eosdem pertinere, *l. 10. ff. de R. J. c. qui sentit de R. J. in 6. S. 3. Inst. de empt. & vend. Sebast. Medic. de compens. p. 1. qv. 45. n. 1. 2. 3.* atq; hinc pugnat cum vitâ sociali & politicâ, ut quorundam damno & jacturâ universorum civium utilitas comparetur. *Fernand. Vasqv. lib. 1. controv. illustr. 4. in fin.* Est enim civitas societas quædam, in quâ maximè æqualitas servanda est. Æqualitas autem in hoc potissimùm consistit, ut par habeatur ratio tum fructus & impendii, tum lucri & damni. *Franzk. tit. pro socio num. 51. seq.* Et societas talis coiri non potest, ut alter lucrum tantùm, alter damnum sentiat; Nam iniquissimum est hoc genus societatis, quam etiam leoninam appellant *JCt in l. 29. S. 1. ff. pro sos. ratione nominis defumprâ ex apologo Æsopi, uti putat Erasmus. Vid. Franc. Connan. lib. 7. comment. c. 13. Francisc. Cardin. Mantica lucubr. at. Vatican. lib. 6. tit. 8.* Quapropter cum impensæ propter necessitatem aut utilitatem publicam faciendæ sunt, incivile est & societati placè adversum, si quis necessitati isti non subvenire, aut utilitatem publicam ejusque salutem non procurare velit. Ad hoc enim obligatus est, quisvis societati se addixerit, ut non minus incommoda quàm commoda ejus sua propria faciat, quantumque in se fuerit, salutem communem promoveat.

XVII. Et hæc etiam ratio est, quod in concursu Creditorum, si major pars Creditorum per conventionem cum debitoris herede initam, aliquid de credito suo remiserit, reliqui etiam hoc majoris partis facto obligentur *l. 7. S. ff. de pact. Dyn. in c. quod omnes de R. J. in 6. Duennas reg. 244. Matth. Brun. de cesf. bon. q. 22. Steph. Gratian. discept. p. 2. c. 222. Joh. Yannez Parlador. l. 2. rer. quotid. c. fin. p. 5. S. 7 n. 8. Benvenut. Stracha de decoctor. p. 6. n. 5. 6. Matth. Afflic. decis. 288. Fr. Salgado in Labyr. Cred. lib. 2. cap. 2. n. 67. seq.* Quia enim reliqui Creditores (Chirographarii scilicet nam de his intelligenda est *d. l. 7. uti patet ex l. 10. eod.*) salutem suam causam habere nequeunt, nisi in salute omnibus communi, & salus omnibus communis in hoc consistit, ut potius de credito

credito aliquid remittatur, & heres adeundo hereditatem omnibus obligetur, quam ut post repudiationem nemo sit, qui solvat, satius erit majori creditorum parti, quæ pro modo debiti æstimanda est, l. 8. ff. de part. minorem cedere, quam ut omnes simul creditum suum admittant. Ad eundem modum salus Reip. in hoc consistit, ut per mutua & æqualia ex proportione onera omnes conferentur. Id enim tolerabilius erit, quam si aliis nunc ferentibus onera, aliis non ferentibus, atque illis ad incitas redactis, hi deinceps soli magno suo malo munera subire cogantur.

XVIII. Ex quibus omnibus firmiter concludo, majorem partem civitatis consentientem circa collectas necessarias facere, ut minor pars ad easdem collectas agnoscendas & solvendas teneatur. Nec ergo obstant, quæ pro dissentientibus supra adducta sunt. Sumitur enim ut concessum, collectas ad omnes pertinere ut singulos, quod tamen rectius negatur. Etsi enim omnes pro ratione facultatum suarum contribuunt, atque ita ex singulorum bonis tributa colligantur, collatio tamen illa ideò fit, ut salus communis conservetur, & universitati benè sit. Anton Capyc. *decis. 148. n. 6.* Qui finis determinat actionem, ut non possit ad omnes ut singulos pertinere, nisi exconsequenti, sed ad omnes ut universos. Sic enim ex fine dijudicantur actiones morales, non ex causâ efficiente. Et utcumque etiam aliquid commune pluribus, ut singulis, quoad modum operandi dicatur, injusta tamen contradictio aliquorum non tollit effectum justæ voluntatis aliorum in eo, quod est opportunum agi pro re communi. Steph. Gratian. *discept. forens. c. 222. n. 2.*

XIX. Iniquitas nulla est, si qui alios in commune ærariè um contribuere volunt, idem illi in se statuunt. Iniquum vero hoc est, ex aliorum marsupiiis procuratâ salute uti velle, & commodum ex aliorum incommodis partem sibi cum illis commune facere. Salutem universitatis qui non vult, aut aliis benè sentientibus & concordantibus reluctatur, parum abest, quin hostis Reip. dici possit. Reusner. *l. 3. consil. 3. n. 73. 74.* Par in parem non habet imperium, nisi tractetur de publicâ salute & utilitate. Aug. Barbof. *in axiom. l. 14. c. 3.* Neque propter imperium ma-

joris partis minor obligatur, sed propter contrarium robur, cui in latitudine opposita cedere cogitur. Jac. Lampad. *de Rep. Rom. Germ. p. 3. c. 3. n. 17.* Libertas arbitrii in negociis publicis multifariam coercenda est, & semper respectus habendus ad salutem communem, nec tum uti re sua unicuique pro lubitu licet. A pauperiorum vero oppressione vanus est metus, dum sibi ipsis eandem quam aliis fabricant sortem, eademque cum illis subeunt onera.

XX. Fateor consensum nec fingi nec subintelligi posse, si quis aperte dissentiat. Resp. tamen non semper consensum requirit civium in quocunque negotio specialem, sed exigat debitum, ad quod quisque ex consensu generali obligatur. Ille consensus generalis colligitur ex actu, quo quisque suae civitatis civis factus est. Tum enim promississe censetur, velle se commodam civitatis & beatitudinem civilem promoveri, mala autem omnia pro virili avertere. Et talis consociatio maximum dat jus corpori in partes, Hug. Grot. *de jur. bell. & pac. lib. 2. cap. 5. n. 23.* adeo ut cogi possint cives, qui in officio negligentes fuerint, aut ad rationem totius componi noluerint. Consensus in contractibus debet esse liberrimus, cum nihil tam consensui sit contrarium, quam vis atque metus, *l. ubi ff. de R. J.* Et tamen potest civis tempore necessitatis cogi, ut mutuo det Reip. pecuniam, Fern. Vasqv. *lib. 1. contrav. ill. c. 6. n. 7.* Joh. Bapt. Costa *de remed. subsid. c. 76. n. 5. 6.* Hering. *de fidejuss. c. 8. n. 101.* Anton. Perez. *Cod. de superindict. n. 5.* Ad eundem igitur modum cogi potest Civis, qui a reliqua universitate dissentit, ut faciat id, quod a maiore parte conclusum est. Res inter alios acta non praepjudicat tertio, nisi tertii illius causa ad reliquos pertineat, & inseparabilis fuerit. Dum igitur salus publica ad omnes, qui sunt de universitate pertinet, non poterit tertius ille excipere, causam ad se non spectare. Et hoc est quod dicit Petrus Paulus Parisius *part. 4. consil. 90. n. 21.* in negociis universitatis in maiori parte omnes representari. Manet igitur, in decernendis collectis illis, quae necessitatem aut utilitatem Reip. concernunt, majorem prevalere universitatis partem, & per horum consensum reliquos, etsi dissentientes fuerint, obligari.

XXI. Ad hunc tamen effectum duo imprimis requiruntur, quæ omitti nullo modo possunt. Primò oportet omnes, ad quos ea res pertinet, & qui jus suffragii habent, Nic. Reusner. *lib. 3. consil. 3. n. 83.* more recepto esse vocatos, & ad deliberationes aut consultationes istiusmodi citatos & invitatos, *arg. l. 2. C. de decur.* Joseph. Ludovic. *decis. 43. n. 7.* & quidem in unum locum, ut rectè notat Casp. Klock *de contrib. cap. 6. n. 129. seq.* Communis namq; conclusio est, quod in actibus universitatis debeant omnes simul congregari, & in communi consentire, communicato scilicet consilio & præviâ deliberatione. Nec ad eò sufficit, collecta fuisse suffragia particulatim diversis temporibus & ex diversis locis. *arg. l. 7. §. ult. ff. de pact. cum fieri possit*, ut in conferendis sententiis minor pars majorem trahat in suam sententiam, *l. 17. §. f. ff. de recept.* Add. Joh. Coraf. *de offic. Eccles. part. 4. c. 3. n. 10. 11.* Ut autem præcisè duæ partes congregatæ sint, & aliter decretum non valeat, quod aliquando observari voluit jus civile in *l. 3. ff. quod cuiusq; univers. l. 3. ff. de decret. ab ord. fac. l. 46. C. de decur.* Losæ. *de jur. univers. part. 1. c. 3. n. 77.* Bodin. *de Rep. lib. 3. c. 7. n. 336.* fortè necesse non est, cum sufficiat, vocatos esse universos & singulos. Et ut maximè concesserimus, duas integras partes adesse debere, non tamen in eas connumerare, tum liceret, qui vel omninò nolunt, vel non possunt venire. Vid. Jacob. Gothofred. *ad l. 84. C. Theodos. de decurion.* Dav. Mev. *ad jus Lubecens. lib. 1. tit. 1. art. 2. n. 27.* Th. Maul. *de homag. tit. 9. n. 12.*

XXII. Secundo requiritur, ut collecta, de quâ agitur, sit communis & ab omnibus solvenda. Atque hinc eorum tantum sententiæ computari debent, qui ipsi quoque conferunt, præteritis illis, aut saltem cum delectu admissis, qui immunes sunt, & exempti. Non potest igitur Ordo equestris, nisi & ipse contri- buere paratus sit, suffragiorum pluralitate civitatibus onera imponere, aut si in tres Ordines distingvantur cives Reip. nihil à duobus Ordinibus decerni potest, quo uni tantum ex tribus incommodum inferatur. Bodin. *de Rep. lib. 3. 7. n. 335.* Sic enim inter tres socios facile duo consentire possent in perniciem tertii. Licet verò tempore necessitatis & imminentis periculi etiam,

B 3

qui

qui immunes aliàs sunt , ad collectas & onera Reip. ferenda obligentur , qvòd supra plenius exposui , difficulter tamen illi fortè ab immunitate hâc suâ recedent. Atq; idcirco tùm demum eorum sententias computari debere existimo , qvando ad collectas inferendas prompti sunt ; secus , ubi difficiles sese præbent , qviam tùm in favorem & conservationem suæ immunitatis sententiam dixisse censentur.

XXIII. Ethæc quidem de impositione, quæ fit universis dicta sufficiant. Consequens nunc est, ut de distributione, quæ in singulos fit, videamus. Hic enim præcipuè justitiæ regulæ observari debent, ne quisquam plus justo oneretur, utve debita proportio ubiq; intercedat. Qualis autem proportio observanda sit, arithmetica an geometrica, quæve justitiæ particularis species hic locum inveniat, commutativa an distributiva, uti Aristoteli dicuntur, breviter exponendum erit. Pleriq; hic uti præmia, ita etiam onera ad justitiam distributivam referunt, & proportionem tantùm Geometricam attendi volunt. Ego non alio casu eam observari posse puto, quàm ubi constituendum fuerit de immunitatibus & privilegiis, utrum aliqui & quoniam ex civibus vel omninò vel ex parte exempti ab istis oneribus esse debeant. Etsi enim non facile immunitates concedendæ sint, uti superiore exercitatione ostensum fuit, & possunt tamen aliorum in Reip. merita esse tanta, ut ipsi reliqui cives fateri necesse habeant, iniquum esse, sicubi iste unà secum communia onera ex æquo ferre cogeretur. Et hoc quidem casu non minus onera quam præmia pro diversâ consideratione civium, quatenus alius alio dignior est, & majorem in Rep. partem facit, distribuenda erunt, ita quidem ut ex præmiis plus, ex oneribus vero minus ei assignetur. Ratio est, quia tam præmia illa quam onera, sicut ad communitatem totam spectant, ita alio respectu ad cives, nisi quatenus partes & membra illius sunt, non pertinent. Prout itaq; alius est alio in Rep. major vel minor, ita etiam sub illâ qualitate & ratione præmia vel onera ferre debet. *Franzk. tit. de just. & jur. n. 27.*

XXIV. Sepositis verò immunitatibus, quæ in materiâ collectarum bonis patrimonialibus impositarum oppidò rarò hodiè conce-

conceduntur, nego aliter fieri debere distributionem, quam secundum proportionem Arithmeticam & ex justitiâ commutativâ. Collectarum enim & tributorum onera optimè se habent, si pro modo facultatum, negociationum & possessionum injungantur & exigantur. Hoc vero casu æquum & justum est, ut quo quis magis divitiis abundat, quove majus lucrum in re suâ familiari capit, eo plus etiam solvere teneatur. *Dominic. Soto de just. & jur. lib. 3. qu. 6. art. 7.* Habenda igitur tùm est æqualitas rei ad rem, proportio inter bona, quæ quisq; habet, & pecuniam, quam ex fructibus eorum tributi aut collectæ nomine solvit, quæ non alia est, quam Arithmetica, & quæ justitiæ commutativæ propria est.

XXV. Dicere quis posset, inæqualitatem illam, quâ unus plus altero confert, videri adhuc proportionem Geometricam involvere. Quando enim ita singulis in civitate ex oneribus quantum competit, assignatur, æqualia quidem civibus ex communibus illis rebus tribuuntur, non tamen simpliciter, sed respectu diversæ diversorum civium conditionis, quod est proportionis Geometricæ, quippe quæ *lib. V. Eth. c. 3.* ab Aristotele describitur quod sit, ubi eadem est ratio totius ad totum, & partium ad partes, vel generalius *lib. V. Polit. c. 1.* quod sit ratio & habitudo æqualis primi & secundi termini ad tertium & quartum. Vid. *Dn. Struv. in Syntagm. l. 1. tit. 1. n. 21.* Spectatur namque in eâ qualitas personarum, & conditio rerum, quæ inter personas sunt distribuendæ, ita ut æqualibus æqualia, inæqualibus inæqualia & singulis convenientia tribuantur *Joh. Magir. ad Arist. l. 5. Eth. c. 3.* Dum ergo collectæ impostæ sic distribuendæ sunt, ut à ditioribus plus & à pauperioribus minus exigatur, hæc frustra quis inde argueret proportionem hic subesse Geometricam.

XXVI. Fateor, argumentationem istam facere posse, ut nisi totum negotium probè attendatur, facile quis in contrariam sententiam inflecti queat. Et fuerunt sic etiam, qui in contractu societatis, cum viderent, eum expleri proportionem comparatâ, tale quid statuerent. Vid. *H. Grot. de jur. bell. & pac. l. 1. cap. 1. n. 8.* Sed enim utrobique stat proportio Arithmetica, sive bona

bona singulorum civium, & partem tributi, quam quisque solvit, inter se compares, sive cives inter se & ad invicem consideres, quatenus scilicet collectas solvunt. Utrobique æqualitas est inter rem & rem, inter bona & tributum, nullibi personæ dignitas attenditur. Idque eo clarius patebit, si posueris, non personis, sed rebus impositum fuisse tributum. Fac igitur, ex centum, quæ quis in bonis habet, decem dari debere, certe qui bis centum habet, viginti, qui ter centum possidet, triginta contribuere debebit, & sic deinceps. Nullus tamen respectus erit ad personæ dignitatem vel meritum, ut propterea plus vel minus exigi debeat, sed solum inter bona instituitur proportio. Perinde ut fit in emptione; cum à diversis diversæ & inæquales res emuntur, dubium non est, præcia quoque inde diversa constitui; nec tamen dici potest, quod in emptione venditione proportio Geometrica observari debeat. Haud aliter etiam hic inæqualia quidem sunt tributa, quæ ab opulentis & tenuioribus solvuntur, nec tamen id fit ex proportione Geometrica, sed Arithmetica potius, dum attenduntur bona cujusque, & hinc non illis æquale imponitur.

XXVII. Quando igitur constitutum est, qui solvere tributa debeant, qui non debeant id quod secundum proportionem Geometricam fieri debere ambabus manibus largior, distributio deinceps inter eos qui solvere debent, citra personarum respectum facienda est, & quidem æqualitate tali, ut nemo plus altero contulisse dici queat. Ista æqualitas non aliàs magis servari potest, quam ubi secundum cujusque bona & facultates tributa imperantur. Tamen enim onera ad cujusque vires commensurantur, & unusquisque pro modo fortunarum suarum lubentiore animo onera ista agnoscit, dum videt, etiam vicini sui facultates in eundem censum venire, & tantundem pro ratione bonorum ab illo exigi. Et hic est modus omnium optimus & æquissimus, diciturque fieri secundum æs & libram, quod summa in eo sit æqualitas, & tributum quodammodo appendatur secundum cujusque facultates, probaturque non tantum jure divino, *Levit. XIV. 21. c. XXVII, 8. Num. XXXV, 8, 2. Reg. XXIII, 35. Ecclesiastic. XXXIII, 30, 2. Cor. VII, 13.* & naturali, quod ultra vires aliquem onerare prohibet, & suum cuique etiam in oneribus tribuere jubet; sed etiam civili, *l. 4. l. 5. ff. de Censib. l. 1. l. 5.*

C. eod.

C. de l. 7. l. 8. l. 12. C. de oper. publ. l. 3. l. 7. C. de annon. & trib. l. 1. C. de mun. patrimon. l. 5. C. qui bon. ced. pos. l. 1. C. de apoch. publ. l. ult. C. de immun. nem. conced. l. 4. C. quem. civ. mun. indic. Novell. 17. c. 8. item- que Canonico, c. cum instantia 17. X. de censib. c. sopitea 14. & c. cum nuper 25. eod. & Recesibus Imperii, Spirensi de anno 1544. §. Alß aber wir etc. Trevirensi & Colonienfi de anno 1512. §. Und damit die maßigung. Noribergensi de anno 1524. §. item wiewohl. Spirensi de anno 1526. §. Item alß auff den Reichstage. Conf. Ægid. Thomat. de collect. §. retenta n. 14. Bocer. de collect. c. 8. n. 4. & cap. 12. Wefenbec. part. 3. consil. 103. Casp. Klock. de contribut. cap. 17. Petr. de U- bald. de collect. n. 14. Carpzov. lib. 4. respons. 72.

XXVIII. Ut autem, quantum quisque in bonis habeat, sciri possit, professio & æstimatio eorundem necesse est ut præcedat. Quod professionem attinet, optandum esset, tam ingenuè eam fieri ab omnibus, ut iustitia inter concives accuratè servari possit. Sed cum tanta sit quorundam perversitas, ut celare suas facultates malint, quàm egenti Reip. subvenire, non perpendentes damnum aliorum, sibi dum benè sit, neque considerantes malum imminens, præsentia dum bona sunt, non videtur iniquum, ut urgente Reip. necessitate jurata à talibus exigatur professio. Vid. Carpzov. *d. l. 4. respons. 74.* Ubi tamen prudentiam Censorum maximè necessarium esse, animadverto, quodque in hoc negotio circumspectè agendum sit, diuturna belli Germanici calamitas ubique locorum edocuit. Cum enim faciles sint nonnulli ad jurandum contemptu religionis, alii perquam timidi metu divini numinis usque ad superstitionem, *l. 8. ff. de condic. institut.* ita ut subtili reverentiæ tenti nec verum sacramentum præstare patiantur, *l. 21. C. de fid. instrum.* Anton. Fab. Cod. lib. 4. tit. 1. def. 9. n. 4. & def. 45. n. 10. 11. & def. 3. n. 3. Dan. Moller. p. 3. constit. 5. n. 18. sanè indiscretè ad juramentum confugiendum non est. Et idè qui habet præsumptionem pro se, ei non facile deferendum est juramentum, Setser. *de juram. l. 4. c. 3. n. 27.* sicut nec ei, de quo suspicio est, committi posse perjurium. Fulv. Pacian. *de probat. l. 1. c. 70. n. 5.* Aymo Cravetta *conf. 207. n. 3.* Jac. Menoch. *de arb. jud. quest. l. 2. c. 192. num. 3.*

XXXIX. Alicubi, ne patefiant singulorum facultates, professio bonorum prorsus omittitur, & à Magistratu indicta sum-

C

ma,

mā, qvanta ab universis solvi debeat, jubentur singuli prævio juramento promittere, velle se tantum conferre quantum se bonorum suorum ratione ad summam illam conficiendam debere intelligant. Tumq; ratam hanc suam sibi ipsis à se præscriptam in arcam publicam conjiciunt, neq; cuiquam id notum faciunt, quantum à se collatum fuerit, nisi quod testem habeant conscientiam suam. Quamquam verò modum talem commendet Nicolaus Machiavellus *l. i. de Rep. cap. 55.* & exinde colligere velit, multum in talibus hominibus antiquæ pietatis & morum bonitatis adhuc inesse; vereor tamen, ut obtineri tota collectæ impostæ quantitas queat, tum quod unusquisque, nisi professio facta fuerit, multo opulentiores suos esse arbitratur concives, quam revera sunt, atque sic minus à se, quam par est, contribui debere existimabit, tum quod sæpè sint, qui conscientiam suam parvi pendunt, & juramento insuper habito ex merâ avaritiâ justam proportionem non observant, sed officio se suo satisfacisse putant, quando ex tinnitu monetæ injectæ auditum fuerit, se quoq; inter cæteros aliquid contulisse. Memini etiam hoc observatum, ut ab ipso magistratu ex arbitratu suo, sine professione, cujusque civis facultates æstimarentur, & ad istam æstimationem distributio institueretur; quæ verò pluris æstimata bona sua putarent, juramento confirmare juberentur, se tantum in bonis non habere, quantum creditum à magistratu fuerit, nec proinde portionem sibi assignatam solvere debere. Solet etiam ad evitanda perjuria hoc alicubi observari, ut stipulatâ manu in vicem jurisjurandi an *Eydes* fiat promissio fiat à subditis, velle se, quicquid in bonis est, ingenuè & sine fraude profiteri. Sed modus iste præterquam quod parum differre videatur à promissione juratâ, iisdem etiam, quas antea recensui corruptelis obnoxius est. Nec tamen gerè aliter res potest, cum quod conscientiæ ejusque committitur, id omnem fidem humanam superare credatur.

XXX. Professionem sequitur æstimatio, quam ipse ille qui professus est, cujusque bona sunt, bonâ fide facere debet, *l. 4. in fin. pr. ff. de censib. Reces. Imp. zu Speyer de anno 1544. S. damit aber/ibi: daß jeder sein selbst vermögen getreulich / und ohn allen falsch und Gefahr schätze.* Ut verò bonorum & onerum justa observari

servari possit proportio, duo hæc in æstimatione faciendâ notari debent. Primò, ut bona æstimentur non ex substantiâ suâ, sed ex quantitate fructuum & emolumentorum, quæ inde percipi possunt deductis omnibus aliis impensis. Alvar. Valasc. *de jur. emphyt. qvæst. 17. n. 10.* Joh. Garf. *de expens. & mel. cap. 11. n. 60.* Est enim ex naturâ collectarum, ut sint onus fructuum & solvi debeant ab illo, qui fructus percipit, *l. 4. ff. de censib. l. 13. C. de act. emphyt. l. 2. C. de annon. & trib.* Regner. Sixtin. *de regalib. lib. 2. c. 14. n. 76. & 146.* Per consequens, ut maximè aliquis magnificas in patrimonio suo habuerit ædes, non tamen ad modum precii illarum, quanti scilicet structura earum constitit, sed ad emolumenta, quæ inde percipi possunt, collectarum imponendarum quantitas commensuranda est. Casp. Klock *de contribut. cap. 17. n. 91.*

XXXI. Deinde etiam hoc considerandum, utrum emolumenta illa, quæ percipi ex bonis possunt, revera ad possessorem Dominum sive eum, cui collecta indicitur, redeant. Bona enim ea demum intelliguntur cujusque, quæ deducto ære alieno supersunt, *l. 39. §. 1. ff. de V. S.* Et de his scil. præstari collecta debet, non de reliquis, quæ in æs alienum computantur. Regner Sixtin. *d. l. n. 154.* Et potest quis splendida & magnifica habere prædia, ex quibus nec exiguos colligere liceat fructus, sed quorum maximam partem Creditoribus solvere tenetur. Nec igitur propter illos, quos non percipit, solvere tenetur tributa. Don. Garf. Mastrill. *decis. 112. n. 29.* Quin etiam tam pauperes sæpenterò sunt ipsi illi, qui bonis immobilibus abundant, ut vix habeant, unde se suamque familiam honestè sustentare queant. Atque istis onus aliquod imponere velle non charitati tantùm repugnabit, sed etiam justitiæ. Ne tamen ærarium publicum emolumentis suis defraudetur, juberi possunt Creditores, ut ex parte istâ fructuum, quam ipsi percipiunt, partem tributorum solvant, cum respectu fructuum istorum pro dominis habeantur. Quem in finem etiam Debitor à Magistratu suo cogi potest, ut totum istud, quod propter fundum impositum est, exsolvat, sed id imputare deinceps poterit Creditori in id, quod debet, si quidem possessor adhuc rei oppignoratæ fuerit. Casp. Klock. *de contribut. cap. 11. n. 138.* Quod si Creditor ipse pignus constitutum jure antichreti-

co possideat, ipse etiam onus impositum subire & collectas inditas solvere tenetur.

XXXII. Facta ita professione & estimatione bonorum à peraqvatoribus liber censualis, quem æstimum & catastrum vocant, conscribendus est, in quem & bona & æstimatio eorum accuratè conscribendi debent. Qui liber præter alias utilitates etiam hanc præstat, quod per eum veluti contractus aliquis inducatur inter Remp. & profitentem, dum scilicet qui in æstimo describi bona sua patitur, ipso hoc facto se obligat ad solutionem inscriptæ quantitatis, aut ejus quod pro ratione bonorum inscriptorum sibi deinceps collectarum nomine injunctum fuerit. Klock *d. l. n. 37.* Et mirum igitur hinc non est, quod docent Doctores, immunitatem sive eum, qui habet privilegium immunitatis ab omnibus collectis & tributis, si describatur in libro censuali, perdere privilegium, nisi intra decem dies à tempore scientiæ appellaverit. Francisc. Balb. *de præscript. part. 4. IV. quæst. 30. n. 7.* Anton. Gabriel. *commun. conclus. tit. de jur. immun. conclus. 1.* Dav. Mev. *part. 5. deo cis. 70.* Videtur enim qui describi facultates suas patitur, recessisse ab eo, quod habuit, privilegio, & contraxisse cum Rep. non velle se amplius uti suo privilegio, sed velle in posterum onera communia ferre, & collectas impositas exsolvere.

XXXIII. Cæterùm qualiter professio faciendâ & liber censualis conscribendus sit, enucleatè tradit Ulpianus in *l. 4. ff. de censib.* cujus verba hinc legere operæ erit precium: *Forma censuali, inquit, cavetur, ut agri sic in censum referantur: Nomen fundi cuiusq;, & in quâ civitate & quo pago sit, & quos duos vicinos proximos habeat, & id arborum quod in decem annos proximos satum erit, quot jugerum sit, vinea quot vites habent, oliva quot jugerum & quot arbores habeat pratium quod intra decem annos proximos segetum erit, quot jugerum, pascua quot jugerum esse videantur, item silva cadua. Omnia ipsè, qui deservit, æstimet. Illam æquitate debet admittere censitor, ut officio ejus congruat, relevari eum, qui in publicis tabulis delato modo frui ex certis causis non possit. Quare & si agri portio chasmate perierit, debet per censitorem relevari. Si vites mortue sint, vel arbores aruerint, iniquum, eum numerum inseri censui. Quod si exciderit arbores, vel vites, nihilominus eura*
nume-

numerum profiteri jubeatur, qui fuit census tempore, nisi causam excidendi censitori probabit. - - In servis deferendis observandum est, ut Nationes eorum, & aetates, & officia & artificia specialiter deferantur. Lacus quoque piscatorios & portus in censum dominus debet deferre. Salinae si quae sunt in praediis & ipsa in censum deferenda sunt. Si quis inquilinum vel colonum non fuerit professus, vinculis censualibus tenetur. &c. Vincula illa censualia interpretatur glossa, quod res committatur in fiscum, vel aliud tantum, quantum fuerit subtractum ex propriis facultatibus in fiscum inferendum sit. Unde crimine fraudati census tenentur, qui non omnia quae habent deferri faciunt, l. 53. ff. de judic. Puniantur etiam ipsi per aequatores. Nam si de negligentia vel gratia convicti fuerint, non solum bonorum jacturam, sed etiam annonarum in quadruplum multam subire jubeantur; ea vero, quae in damnum provincialium fuerint accepisse convicti, in quadruplum exsolvere tenentur. l. 6. C. de cens.

XXXIV. Quia vero bona civium non uniusmodi semper manent, sed augentur aliquando, aliquando minuuntur, facile hinc apparet, non perpetuam esse posse, nec uniformem tributi collationem; sed si deterior sine culpa domini redditus fuerit fundus, quin remissio tum fieri debeat, dubium nullum est, d. l. 4. ff. de censib. Anton. Perez. Cod. de indict. n. 42. Consequens hinc est, catastra censitorum mutari aut emendari debere, quoties tale quid contigerit, contingere autem solet inter unius civitatis cives quam saepissimè, & quoties etiam ad alium possessorem bona pervenerint. Petr. de Ubald. de collect. n. 18. Andr. Knichen encyclopad. cap. 10. num. 108, Anton. Perez. Cod. de annon. num. 40. Quapropter possunt gravati exigere aestimum inspiciendum, ut videant, an alius alio magis gravetur, & an prope magis, quam dives. Quin & nemine petente vel urgente, si in aestimo aliqua reperiatur inaequalitas, corrigi, reformari & mutari id debet quocumque tempore. Perez. Cod. de censib. num. 12. 13. Add. Carpzov. lib. 4. respons. 73.

XXXV. Consequens hinc est porro, quotiescunque per injuriam temporis sive ex calamitate bellica, sive contagio Domini perierint, aut cedere coacti, atque praedia hinc deserta fuerint, onus

C 3

eorum

eorum non imponendum esse reliquis, qui superstites manserunt. Petr. de Ubaldo, *de collect. n. 31.* Gasp. Roderic. *de ann. redit. lib. 2. quest. 15. n. 95. in fin.* Solent quidem quantoque agri defecti aut destituti illis, qui praesentes adhuc sunt, ad culturam tradi, & tunc non nego, onus eorum à cultoribus agnosci debere, *arg. l. 1. C. de omni agr. desert. lib. XI. Novell. 128. c. 8.* cum, uti supra dixi, onus hoc collectarum fructuum perceptionem sequatur. At fieri nihilo minus potest (& factum id bello nupero Germanico durante quàm sapissimè) ut nec residui quidem colendis agris sufficiant, nec inveniantur porro, qui fructus inde natos consumere queant. In hac ergò vastitate tantum adest, ut onera praediorum desertorum reliquis adhuc fertilibus aggregari, & ab horum cultoribus exigì debeant, ut potiùs sub largissimâ immunitate invitandi sint extranei, qui agros ejusmodi colendos suscipiant.

XXXVI. Nec verò compensatio steriliùm & cultorum agrorum, cujus fit mentio in *l. 4. C. de censib.* locum semper habet, quam propterea etiam improbat & rejicit Honorius Imp. *l. 12. C. Theod. de censitor.* praesertim, quando integræ civitates de desertis agris conquærentur, quorum sæpè onera tanta sunt, ut ferri & sustineri à civibus, qui supersunt, nequeant. Quin & in casu, quo compensatio fieri potest, non ea simpliciter & promiscuè decernenda est, sed probè perpensis & examinatis omnibus circumstantiis. Si quis enim propter agros squalidos, jejunos aut steriles relevari atque imminui censum sibi adscriptum velut nimis gravem postulaverit, cum illis verò alios opimos & idoneos possideat, exæqvato & in unum collato universo ejus patrimonio Peraqvator videre debet, quid facto opus sit, an tales sint vires aliorum fundorum, ut steriliùm pensioni nihil detrahendum sit, an verò detrahi aliquid oporteat. Quod si verò quis ipsa tantum prædia defecta & nulla alia possideat, iniquum erit, aliquam ulteriorem ab eo exigere collationem. *l. 14. Cod. Theod. de censitor.* & ibi Jacobus Gothofredus. Et hoc etiam observari debet, sicubi integræ civitates aut provinciæ remissionem petant.

XXXVII. Poterit tamen in gravissimâ necessitate, quam evitare aliter non licet, quæque extremam Reip. ruinam minatur, collecta civibus ita imperari, ut pro destitutis etiam & desertis agribus

ædibus onera sustineant. Neq; indignari illi aut ægrè ferre hoc debent, cum nec tùm quidem, quando habitata fuerint ædes universæ ac singulæ, nec ulla inter eas deserta inveniuntur, justa semper in casu necessitatis observari possit proportio & æqualitas. Et extra ordinem quæ contingunt, ut ordinario expediantur modo, fieri vix potest, accedente præsertim consternatione publicâ, quæ ordinaria remedia plerumq; respuit. Cessante vero calamitate, & periculo, quod imminebat superato, postquam restituta sibi est civitas, justum est, ut restituatur id, quod ultra debitum solutum est, sive ex aliorum concivium subsidiis, sive ex ipsis prædiis desertis. Petr. de Ubald. *de collect. n. 46. in f.* Roland. à Valle *consil. 60. n. 14. vol. 1.*

XXXVIII. Extra casum necessitatis non solum legibus, verum etiam æquitati naturali contrarium est, pro alienis debitis alios molestari, *l. un. C. ut null. ex vican. lib. XI.* Et quæquam aliqui hic distinguant collectam à tributo, quod tributum à totâ universitate, collecta à singulis solvi debeat, atque hinc inferant, aucta vel diminuta universitate tributum augeri vel minui non debere, neq; Principi hinc aliquid decedere sed reliquis civibus deficientium portiones atque onera accrescere, Casp. Klöck *de contrib. cap. 17. n. 152, seq.* non videtur tamen id vel obtineri semper posse, vel exigi debere. Nec profecto vel Christianum vel æquum aut justum est, depauperatis subditis & vastatâ provinciâ Principem pristinos suos redditus exigere, suisque emolumentis nihil omnino decedere velle. Et quis est, qui per diuturni belli Germanici calamitates non expertus fuit, plerasque omnes civitates ad eam egestatem redactas fuisse, ut ipsi sæpè principes vix haberent, unde viverent? Ex quo factum deinceps, ut & imperantes & parentes æs alienum contrahere necesse habuerint. Atque id quantas post restauratam pacem in judiciis dederit molestias nemo est, qui ignoret. Superfunt etiamnum rudera pristinae culturæ, sed defecta & suis destituta dominis, neque quisquam est, qui squalidos istos, caducos, & afanticos fundos, uti vocantur in *l. 3. Cod. Theod. de Censitor.* colere velit, nisi & tributa anteaacti temporis remittantur, & in futurum ad aliquot annos immunitas concedatur. Idque non in illis tantum contingit, quæ à singulis debentur, sed

sed etiam quæ solvenda sunt ab universitate, quandoquidem integra haud raro universitates, non civitates tantum, ut exemplum est in *l. 8. C. Theod. de censitor.* sed integra etiam provinciæ uti ex *l. 2. § 12. Cod. Theodof. de indulg. deb.* patet, remissionem petere necesse habent. Et quomodo igitur in tali casu dici poterit, propter agros & fundos squalidos & desertos nihil omnino ex redditibus Principis detrahi debere, sed eorum portionem ab reliquis exigendam esse? Laudandus hic omnino Honorius Imp. qui provinciæ Campaniæ quingenta viginti octo millia quadraginta duo jugera propter vastitatem concessit, i. e. immunitatem à tributis de cætero largitus est, concrematis libris censualibus, qui confecti fuerant, *d. l. 2. C. Th. de indulg. deb.*

XXXIX. Redeo ad catastrum seu librum censualem, cujus tanta debet esse fides, ut neque contradictionem patiat, neque præsumptionem in contrarium. Præter alios enim effectus etiam hunc habet, quod plenè probet, locum seu hominem solventem censum esse de territorio & sub imperio ejus, qui eum producit. Balth. Contr. Zahn in *ichnograph. municip. c. 58. n. 12.* Ratio est, quia nec loco, nec personæ imponi potest tributum, nisi propter subjectionem. Quod si quæ circa subjectionem incidat mutatio, dubium non est, etiam hoc casu mutari catastrum oportere, cum diutius id subsistere nequeat, quàm quoad res in eodem statu permanferit. Sic igitur probationes omnes, quæ ex libris istiusmodi petuntur, ad id tempus reducendæ sunt, quo confectæ aut mutatæ fuerunt cum rerum contingentium non alia possit esse certitudo, quàm quæ ex præsentis aut præterito tempore innotescit. Ex quo simul patet, quod ante dixi, bonis subditorum vel auctis vel diminutis ipsum quoque catastrum mutari debere, si quidem æqualitas inter cives observari debeat; cum & physicè & moraliter impossibile sit, ut eadem perpetuò ferat onera, qui non easdem perpetuò retinet facultates. Idque non de singulis tantum civibus asserendum est sed etiam de universis & integris civitatibus, in collatione ad alias ejusdem provinciæ civitates.

XL. Delatis ita & æstimatis cujusque bonis, & libro in super censuali confecto facilis erit tributorum impositorum distributio, quam secundum æs & libram h. e. ad proportionem facultatum
cujus-

cujusque fieri debere dixi. Atque id ejusmodi tributum tam æquum est, ut civis nomine indignus sit, qui id conferre nolit. Nec enim dicere tūm quisquam poterit, injuriam sibi fieri, seque plus aliis oneratum esse. Pro ratione quippe facultatum tantum quisque ex ditioribus confert, quantum alius ex pauperioribus; quantum si utriusque tributum simpliciter consideretur & comparatio extra facultates, quas quisque habet, instituat, majorem summam conficiat id, quod à ditiore confertur, quam quod à pauperiore aliquo. Finge aliquem sexcenta habere in bonis, alium ducenta, illum solvere in ærarium viginti quatuor, hunc octo. Dico, non plus solvere illum ex bonis suis, qui possidet 600, quam solvit ille, qui 200. tantum possidet. Uterque enim solvit partem vigesimam quintam bonorum suorum, etsi seorsim sine respectu ad bona possessa consideratæ quantitates æquales non sint, sed altera triplo major existat.

XLI. Ne tamen & hic aliqua in distributione committatur iniquitas, jubendi sunt Peræquatores adscriptionem ita factam Magistratibus aut superioribus exhibere, qui deinde discutiant & expendant, utrum justa ubique servata sit proportio, an verò prægravati aliqui fuerint injustè. Sic enim noluit Theodosius junior Imp. executioni mandari ejusmodi adscriptiones, quam apud acta provinciarum Rectoribus intimatæ & ex eorum auctoritate firmatæ fuerint, *l. 1. de apoch. publ. & descript. Curialib. lib. X.* Facienda etiam est potestas ipsis civibus, qui gravatos se à peræquatoribus conqueruntur, quique injusto oneri impares se clamitant, perlustrandi adscriptionis tabulas, ut quid remissum gratia, quid interceptum fuerit fraude, convincant, & ex eo levamen accipiant, quod per deformia & criminosa commercia sibi impositum esse deplorant, ut aliis demeretur. *l. 5. Cod. de cens.* Et hæc ratione vix fieri potest, ut æqualitas non ubique servetur, utque de injuriâ sibi factâ quisquam conqueratur amplius. Et tamen quotidiè videmus & experimur, rationales & exactores facili acqvæstu tantas sibi brevi temporis spacio fortunas parare, quantas vix quisquam per totum vitæ suæ cursum immensis & infinitis laboribus.

XLII. Et hæc quidem, uti dixi, quæ ad æs & libram fit, distributio, omnium optima est & æqualissima. Quæ enim juxta numerum capitum indicitur, ut tantundem scilicet conferat ditissimus quisque, quantum pauperuli servi & ancillæ, æqualitatem quidem aliquam, eamque uniformem & simplicem, comprehendere videtur, talis tamen plerumque est, ut ubi semel in usum deducta & imperata fuit, non facile deinceps iteretur, certissimo argumento, vel non obtineri potuisse summam & quantitatem expectatam, vel non adeo æquam visam fuisse. Dicitur sacra Scripturæ *Exod. XXX, 12. & 15.* quod nonnulli in exemplum adducunt, planè nihil facit. Tributum enim illud à Deo ipso ad usus sacros institutum fuit, ut agnoscerent Israelitæ se ipsos & vitam suam debere Deo, & hæc velut homagii præstatione ejusdem usum redimerent. Equale autem imperatum fuit omnibus, nullâ habitâ ratione facultatum, ut scirent singuli, se totos DEI esse, & apud Deum æquè pretiosum esse unicujusque eorum vitam. Fuit etiam figura pretii veræ redemptionis animarum nostrarum, quod unum & æquale pro omnibus datum est, uti exponit Andr. Rivet. *in comment. ad istum locum.* Utus igitur talis tributum non fuerit politicus, & alium planè finem habuerit, nullum exinde ad rem præsentem peti poterit argumentum. Nec tamen improbo prorsus tributum capitis, si quando Princeps id imperet, cum & per recessum Imperii Augustanum anno 1318, modus iste comprobatus fuerit; simul verò id assero, hæc collectandi ratione, nisi extremum imminet periculum, & summa Reip. exigat necessitas, non utendum esse.

XLIII. Quæ secundum fumantes fit indictio, nach dem Feuer oder Herdsteten / ipsa etiam suos patitur defectus: Ut enim alios taceam, poterunt in magnificis ædibus habitare homines pauperrimi, quibus nec tantillum superest, unde solvere collectas queant. Illos verò ad idem tributum, quod alii ditiores conferunt, adigere velle tam erit iniquum, quam imperare, ut puer octo annorum eandem ferat sarcinam, quam gestavit Vir annorum triginta. Et quæ verò tunc erit proportio inter fumantes, si omnes eidem censui subjiciantur? non alia sanè, quam quæ est in capitatione inter divitem & pauperem, h. e. omnino nulla,

ant

aut certè parum æqua. Quod igitur de capitatione diximus, idem id de hac specie intellectum volumus, rarissimè scilicet modo hoc, & non nisi extremâ necessitate urgente utendum esse, & nec tùm quidem, nisi alius non suppetat.

XLIV. De exactione nunc videndum est, quatenus ea institui debeat. Nec enim sufficit decretas & imperatas esse collectas, esse etiam unicuique certam earum portionem adscriptam, nisi actuali solutione in commune ærarium conferantur. Hic verò lubentiores sæpè optarem cives, & promptiores ad connumerationem, quàm plerique hodiè existunt. Meminisse debent, tam non posse servari incolumem Remp. sine tributis, quàm corpus humanum sine cibis. Ipse Salvator tributum dedit, suamque exemplo præire voluit aliis. *Matth. XVII, 27.* quoniam & de tributo dando monitum addidit, *Matth. XXII, 21.* quod & Paulus repetiit, *Rom. XIII, 7.* uti leges istas collegit Franciscus Raguelius & commentario illustravit Laurentius Bochellus sub *tit. 24.* Laudat Livius *lib. 4.* Romanorum promptitudinem, quod postquam propter inopiam militum & defectum stipendiorum ad tributum indictionem ventum fuisset, primique Patres æs grave plaustris ad ærarium convexissent, reliqui omnes deinceps, tribunis plebis nequicquam vetantibus, certatim contulerint. Id verò hodiè vel omninò vel à paucissimis expectandum erit, cum pleborumque ea sit animi pertinacia, ut nisi à Creditoribus urgeantur, etsi diem interpellantem ipsi non ignorent, debitâ à se oppidò rarè agnoscant.

XLV. Statuunt Moralistæ, subditum habentem opinionem probabilem, injustum esse tributum à Rege impositum, non teneri illud solvere. Vid. quos hanc in rem adducit Thomas Hurtado *resolut. moral. tr. 3. cap. 2. n. 74.* Putatque Franciscus à Victoria *relect. 4. n. 18.* leges inæqualiter onera dispensantes injustas esse, & in foro conscientie non obligare. Sed periculosa est hæc sententia & Reip. damnosa. Etiam Dissidentes obligari, diximus supra, si quidem à majori parte de collectis faciendis decretum fuerit. Multo magis ergò obligabuntur, qui de iustitiâ collectarum dubitant, aut injustas esse opinantur. Nec enim opinio hæc vel imponentium autoritatem, vel Reip. necessitatem

tollere potest. Et fortasse probabilis illa opinio non alio nitiu
fundamento, quam habendi & retinendi cupiditate. Leges ve
rò inæqualiter onera dispensantes sæpè digestionem materiæ &
moram non patiuntur. Et jam supra dixi, corrigendam esse ne
cessitate cessante eam injustitiam. De essentia legis non est, ut
sit justa, nec permittendum subdito, ut de legis justitiâ, nisi mani
festam contineat impietatem, disceptet. *Si dura sint, quæ impe
rantur*, inquit Hadrianus Saravia *de imperandi autor. lib. 2. cap. 54.*
*præceptum Domini occurrat: Si quis tibi tuam tunicam capere vo
luerit, dimitte ei & pallium: si te angariaverit, ut eas mille passus, ito
alia duo millia. Hæc ut benè intelligantur de privatorum injuriis,
melius de oneribus publicis, quæ imponuntur à magistratibus, inter
pretari licet. Nam si patienter privatorum injuria ferenda sunt,
multo magis magistratuum &c. Cognitio de quanto tributorum &
versione in Remp. non spectat ad populum sed ad magistratum
& eos, quibus ex pacto vel consuetudine competit. Hülsemanni
breviar. cap. 20. n. 15.*

XLVI. Ejusdem farinæ est, quod statuunt nonnulli, tribu
ta imposta & à ministris non postulata, posse salvâ conscientia
non solvi, quanquam in hoc non omnium eadem sit sententiâ, u
ti videre licet apud Joh. Azor. *Institut. moral. part. 3. lib. 5. c. 22.*
quest. 3. Distinctiones quas hîc faciunt, adaptari haud possunt
monito Apostolico, quod habetur *Rom. XIII. 6. & 7.* *Propter
hoc*, inquit, i. e. propter conscientiam *solvitis tributa, siquidem mi
nistri Dei sunt in hoc ipsum incumbentes*, i. e. ut bonos tueantur &
malos puniant, non præcisè & principaliter ut exigant à suis sub
ditis tributa, uti Robertus Rollocus exponit *ad d. 1.* Sed & legi
charitati, quâ erga bonum publicum unusquisque tenetur, repu
gnat, subtrahere ea, quæ bono publico promovendo destinata
sunt. Imò verò Principem tributis defraudare gravius est pecca
tum vulgari furto, per quod privatus damno afficitur, uti statuit
Saravia *d. lib. 2. cap. 51.* cumque turpius sit furtum liberorum, qui
expilant suos parentes, quam qui alienos, longè turpissimum
furtum sit oportet, quod in Regem aut Principem committi
tur.

XLVII.

XLVII. Ne igitur Resp. subsidiis his, quibus carere non potest, defraudetur, utve morosi debitores ad solutionem compellantur, exactioe optus est, eaque violentia saepe & irresistibili. Et si quidem res in iudicium deducta fuerit, rectè sentiunt Doctores, de plano & levato, quod ajunt, velo procedi oportere, & à præceptis executivis initium fieri posse, adeò ut & citatio omitti, & si sententia pronunciata aut decretum interpositum fuerit, appellatio rejici queat. *l. 4. l. fin. C. quor. app. non recip.* Quæ tamen sententia restringenda est ad casum istum, quando causa est liquida, sive ut in *d. l. 4.* dicitur, quando tributariæ functionis munus evidens atque convictum fuerit. Secus, quando debitum est dubium, *l. 18. C. de appell.* vel quia jus collectandi non apparet, vel quia causa collectæ in ambiguo est, vel quia iniqua est impositio. Dav. *Mev. part. i. decis. 148. 149.* dummodo longiorem disceptationem patiatur necessitas imminens, quæ alias processus omnes & longiorem iudicii tractum respuit. Et hæc ratio est, cur ad processum in hac materiâ executivum ultra nexum obligationis ac solvendi necessitatem requirant Doctores, ut agatur de collectis præsentibus & nec tùm persolutis, non verò de præteritis. Casp. Klock *de contribut. cap. 18. n. 30. seq.* quia propter præterita nullum amplius Reip. metuendum est damnum. Nisi, quod limitationis loco additum velim, præterita ista ad præsens periculum avertendum noviter adsignata fuerint, quia tùm pro præsentibus haberi debent.

XLVIII. Quapropter etsi in causa collectarum & contributionum appellationes omnes interdictæ fuerint, restringendum tamen id semper est vel ad casum liquidi, vel necessitatis inevitabilis. Cum enim tanta saepe sit exactorum improbitas, ut ex non debito faciant debitum, & intempestivè nonnunquam atque sine discrimine possessorum collectas à multis retrò annis debitas manu militari exigant, iniquum profectò erit, omnes ejusmodi nequitas perpeti, & ad unius nefarii hominis libidinem fortunas suas profuturas habere. Finge ad tertium possessorem venisse ædes sub hasta venditas, emptorem annuâ, bimâ, trimâ die, ut convenit, solvere pretium, idque in iudicii loco deponere, nec ullam hinc contrahere moram, solvere etiam tributa à se, quoad

des possederit, debita, precium ipsum cedere Creditoribus per
concursum de prioritare litigantibus, exactorem verò tributo-
rum nolle expectare sententiam, sed tributa à multis retrò annis
ante venditionem ab anterioribus possessoribus debita ab novo
emptore rigidè poscere, illumque de deposito & soluto precio
excipientem audire nolle, numquid putabimus, exactori id li-
cere, nullamq; tùm ad judiciale forum interponi provocatio-
nem debere? Imò verò Reip. maximè interest, dispicere, ne quis
ab hircudinibus istis injuriam patiat, & ut ipsa etiam causa
tributaria intra justitiæ limites persistat. Atq; tales casus intra
unius civitatis pomoeria occurrere possunt plures.

XLIX. Sanè vix fieri potest, ut damnum sentiat Resp. etsi
multo ære alieno gravata fuerint possessiones, de quibus inter
Creditores disceptatur, nisi damnum interpretari velis illud,
quod non tempestivè soluta fuerint tributa. Id quod tamen
inter præterita refertur, & salvà nunc Rep. non amplius curatur.
Aliàs enim propter collectas & tributa debita, duplici modo pro-
spectum est Reip. tùm per jus hypothecæ, quod habet in bonis
debitoris, tum per privilegium prælationis, quod habet in con-
cursum. Utrumque ex lege venit, & jure constituto, utrumque in-
signes producit effectus. Quod hypothecam atinet, ea funda-
ta est in *l. i. C. si propter publ. pensat. § l. i. C. in quib. caus. pign.
vel hyp. tac. contr.* atque ea illicò post indictionem tam prolizas
agit radices, ut universa debitoris bona afficiat, non ea tantùm,
quibus tributum impostum est. Ratio est, ut eo securior red-
datur Resp. & ut extinctâ re unâ id quod debetur Reip. ex aliis
peti possit, cum præsertim Reip. etiam actio personalis adversus
debitorem competat. Ex quo consuevit nonnulli, subditum ab
hoc onere non liberari, etiam si renunciare velit prædiis, propter
quæ onus subire tenetur. Maximeque memorabilis est sententia
Baldi, quam refert Antonius Perez. *Cod. de indict. n. 27.* dum in-
quit: *Quod si Rustico imposta fuerit collecta ratione alicujus domun-
cule, & adeo multiplicata sint collecta, ut excedant valorem ipsius
domus, non tamen liberabitur à collectis, quamvis illi domuncule re-
nunciaverit, quia hoc onus non est merè reale, sed annexum personæ
propter rem: unde licet res deficiat propter renunciationem, non ta-*
men

men deficit persona, quæ ex se principaliter manet obligata, ratione
subjectionis. Add. Franzk. lib. 1. resolut. 7. num. 48. Carpzov. lib. 4.
respons. 78. n. 17. 18.

L. Sed restringendum hoc est ad eam casum, quo possessor ipse, quoad possedit, collectas & tributa accumulari fecit. Si quando enim fundus ad alium tertium pervenit, nomine collectorum præteritarum à venditore debitarum non potest exactor compellere emptorem aliumve tertium possessorem, nisi tantummodo ratione rei possessæ, & ratione quanti ex istâ re possessâ debiti, nec potest convolare ad alias res proprias ipsius emptoris, arg. l. 2. C. de præd. & omn. reb. navicul. lib. XI. Carpzov. d. l. num. 11. Add. Amæd. à Ponte de laudem. quest. 45. n. 20. Ergo nullâ tùm tenebitur possessori actione personali, Id. Carpzov. lib. 5. respons. 98. n. 7. neque hypothecariâ generali, imò ne speciali quidem, sicubi sub hæcâ ipsi prædium emptum fuerit. Ita enim jus est, ut extinguantur hypothecæ, quamprimum res subhæstata licitatori adjudicatur. l. 8. de remis. pign. Neguzant. de pign. part. 6. m. 3. n. 25. Neque obstat textus in l. 36. ff. de jur. fisci, quia præsupponitur ibi distractum idè prædium, ut ex precio tributa præteriti temporis solvantur. Ex quo porrò infero, licere hoc casu tertio possessori exactorem per exceptionem adium liberarum repellere, aut in eventum, quando hypothecaria ad huc locum habuerit, renunciare fundo empto, eumque cedere.

LI. Privilegium prælationis, quod propter tributa fisco competit, fundatum est in l. 1. C. si propt. pensit. publ. Idque privilegium utilitas publica expresit, quod in tributis nervi Reip. consistant. Non igitur quod propter tributa competit privilegium, ad alias causas extendendum est, cum in quamplurimis privatus anteriorem hypothecam habens potior sit. l. 8. l. fin. §. 1. ff. qui pot. in pign. Vid. Wissenbach. ad Pandect. part. 1. disp. 40. num. 14. Sichard. ad l. 4. C. qui pot. in pign. n. 3. 4. Sed & hoc restringendum est privilegium solum ad eorum bona, quibus tributa indicta fuerunt, ad bona verò Collectorum sive exactorum propter pecuniam ex administratione residuam extendendam non est, cum id debitum veniat ex contractu à fisco cum administratore inito. In contractibus autem præter tacitam hypothecam non aliud

aliud habet fisco privilegium, quam quod in rebus post quaesitis potior sit eo, cui debitor ante obligavit bona praesentia & futura, *l. 28. ff. de jure fisci. Franzk. l. 1. resolut. 14. num. 22. David Mev. part. 4. decis. 253.* De quo tamen ipso multa adhuc inter Doctores est controversia. Vid. Wissenbach. *part. 2. disp. 39. n. 10.*

LII. Jus tale, quod fisco in bonis debitorum propter tributa competere diximus facit, ut praedia ipsa, ob tributorum & collationum cessationem auferri domino & vendi possint, *l. 1. § 2. C. si propt. publ. pensit. ar. l. 8. C. de exactor. tribut.* Roland à Valle *vol. 4. consil. 79. num. 3. 4.* Ratio est, quia interest Reip. tributa exsolvi, & avarium publicum conservari. Atque sic etiam jubet Constantinus Imp. *l. 1. C. de cap. & distr. pign. res eorum*, qui fiscalibus debitis per contumaciam satisfacere differunt, distrahi. In genere dicit, RESEORUM, ut non praedium tantum ipsum tributarium, sed & alia ejus, qui tributum debet, capi & vendi posse, innueret; id quod etiam ex alia Constantini constitutione colligitur, quae extat in *l. 3. C. si propt. publ. pensit.* Estque venditionis hujus effectus iste, ut etsi aliena, non fisci propria, res fuerit, fisco tamen venditor statim dominum faciat emptorem, & priori domino non nisi ad precium actionem, eamque temporalem, quadriennio circumscriptam, relinquat, *l. 2. § 3. C. de quadr. praescript.* Quod posterius quidem in favorem fisci, prius autem favore emptoris constitutum fuit à Zenone, ut facilius allicerentur homines ad res fisci emendas, si intelligerent, se amplius inquietari non posse. Nicol. Burgund. *de evict. cap. 36. num. 2.* Et hoc est quod dicunt Imperatores, venditionem convelli non debere emptorem perpetuam accipere emptionis firmitatem, & venditionem ne quidem priore domino precium offerente revocari oportere *d. l. 1. 2. § 3. C. si propt. publ. pensit.*

LIII. Observandum autem est, non propter omnem dilationem solvendi tributi statim debitoris bona distrahi debere, sed propter eam demum, quae cum aliqua fuerit vel contumacia vel mora conjuncta. Sic enim etiam veteres] Cci responderunt, pro pecunia tributi, quod sua die solutum non est, quo minus praedium jure pignoris distrahatur oblatam moratoriam cautionem non admitti. *l. 5. §. ff. de censib.* Neque tamen omnis prorsus

sus debitoribus dilatio deneganda est, si quam petant ad pecuni-
am comparandam, neque illicò auferenda sunt bona, simulatq;
effluxus fuerit dies, quo solvi tributa debuerunt. Et si enim dies
interpellet pro homine, & per illius effluxum debitor in morâ
constituatur, incivile tamen est, manus illicò injicere, & vel non
petenti dilationem, bonis exuere, vel petenti, eam denegare.
Quanto verò tempore cessatum aut continuatum esse oporteat
in non solvendo tributo, aut quousq; dilatio concedi debeat, non
omnium eadem est sententia. Plerasq; eas recenset Jacobus
Menochius *de arb. jud. question. lib. 2. cas. 55.* qui concludit tandem,
arbitrio judicis id relinqvendum esse. Istud tamen arbitrium
intra certos limites olim coercitum fuit, uti patet ex *l. 45. §. 10. ff.
de jur. fisci.* ubi dicitur: *Fiscalibus debitoribus petentibus ad compa-
randam pecuniam dilationem negari non placuit. Cujus rei aestima-
tio ita arbitrio judicantis conceditur, ut in majoribus summis non
plus, quam tres menses, in minoribus verò non plus quam duo pro-
rogentur, prolixioris autem temporis spatium ab Imperatore postu-
landum est.* Add. Francisc. Balduin. *de leg. Constantini lib. 2.*

LIV. Cæterùm ut venditio firma maneat, nec convelli
queat, probè observanda sunt requisita, quæ ex *l. 2. C. si prope publ.
pensit.* hoc ordine colliguntur. *Primum* est, ut fiat ob cessatio-
nem collationum, quippe quæ principalis causa est, propter
quam fisco hæc competit potestas, ut rem alienam vendere pos-
sit. Vim facit vel Princeps vel Magistratus, qui subditis bona
aufert sine causa. *Deinde* ut præcedat permissio aut decretum
Præfidis sive Magistratûs, qui consideratis omnibus circumstan-
tiis judicare debet, num tanta sit Reip. necessitas, tanta rei quo-
rum quantitas, tanta debitoris vel inopia, vel calamitas, vel con-
tumacia & morositas, ut ad venditionem procedendum sit. *Ter-
tidò*, ut fiat venditio ab his, quibus periculum exactionis tributo-
rum imminet, quod quale sit, multis explicat Klock *de contribut.
cap. 18. n. 227. seq.* *Quaridò*, ut fiat bonâ & sincerâ fide, sine fraude
& sine intentione ægrè faciendi. *Quinto*, ut fiat justo precio, &
Sextidò, ut fiat solenniter i. e. præviâ subhastatione solenni & legi-
timâ. Addunt alii, ut precium de præsentî solvatur, quod fides
de precio in tali casu haberi nequeat, per *l. 5. §. 1. ff. de jur. fisci.* cum

E

& aliàs

& aliàs res captas pignori & distractas præsentì pecunià distrahi oporteat, l. 15. §. 7. ff. de re jud. Sed hoc mutatum esse videtur jure nostro Saxonico per *constitut. 32. p. 1.* uti notat Daniel Mollerus *ibid. n. 10.* Adde ego *Septimum*, ut si prædia deserta, & domini absentes fuerint, speciali, aut in eventum edictali citatione ad actum subhastationis citentur. Justum autem precium forte, non aliud est, quàm quod ex subhastatione legitime institutà resultat, quanti scilicet plurimi res subhastata vendi potest cum nulla res pluris aut majoris precii sit, quàm prout emptorem invenit. Martin. Azpilcueta Navarr. *tom. 3. c. 23. n. 78.* Petr. Nic. Mozz. *de empr. & vend. tit. de substantial. n. 30.* Francisc. Card. Mantica *Lucubr. Vatican. lib. 4. tit. 20. n. 6. 7. 8.*

LV. Fateor iniquum sæpè videri tale precium in comparatione ad illud, quo antehac empta res fuit. Neque improbo consilium & sententiam Carpozovii, quàm in *afyl. deb. tb. 71.* proponit, debere scilicet magistratum rem ad pristinum statum revocare, & prædia vel adhuc subhastanda vel jam subhastata nullo reperto emptore, qui æquum offerat precium, ita taxari facere quanti tempore acquisitionis valuerint, idque precium, quod debitor ante hac exsolvit, vel saltem tale, quod propius ad illud accedat, definire. Sed vereor ut ea res effectum habeat. Quotus enim quisque est, qui flagrante bello & ingruentibus atque irruentibus undique malis, quorum longissimam seriem nemo pervidere potest, domum, prædium, agrum eodem precio emere velit, quo voluisset pacato adhuc rerum statu & prospero successu. Et quis nescit, propter externas circumstantias precium augeri vel minui? inveniri emptores plures aut rariores? ut aded in arbitrio non sit vel venditoris vel magistratus, aliud ponere pretium, quàm quod ipsa ponit temporis præsentis conditio. Quocirca etsi venditor vix quintam, imò etiam minorem partem acceperit precii ejus, quo ipsi antehac res constitit, injuriæ temporis id adscribendum est, & necessitati, quæ rem tanti vendere coegit. Nec poterit deinde crescentibus rerum precii contractum semel perfectum & consummatum rescindere aut retractare, cum justitia precii non ex sequenti aliquo tempore, sed ex tempore, quo contractus initus est, æstimari debeat, quanti scilicet eo tempore res vendi potuit, l. 8. in f. C. de rescind. vend. Anton. Fab. *Cod. lib. 4. tit. 30. def.*

def. 2. Quod multo magis in causa tributorum locum habet per
cor. tit. C. si propt. publ. pensitat.

LVI. Etſi autem venditio talis jure nitatur ſuo, & longâ
experientiâ compertum ſit, non aliter conſuli quandoque com-
muni bono poſſe, non temerè tamen à bono Magiſtratu ea inſti-
tuiti debet. Trifte eſt, res ſuas & prædia ab avis & proavis acce-
pta ſub haſtâ videre expoſita, eaq; viliffimo precio, ex quo ipſe
ne terencium quidem ſæpè percipit, divendita experiri, neque
adeò videre, unde alimenta poſthac haberi queant. Præſcripto
eſt in Hiſpaniâ exactoribus modus, quem laudat & in hanc epito-
men contrahit Antonius Perez *Cod. de exactor. trib. lib. X.* ne vi
excutiantur miſeri coloni vel cives, non eorum domus, aut pau-
cæ aliquæ pecudes eripiantur, non vis aliqua corporibus aut for-
tunis, ſi omninò exiguæ ſint, inferatur, non priventur eâ unâ vitæ
commoditate, quam ſolam habent, & quâ ademptâ neceſſe eſt,
ut in exilium abeant, vel milerrimam perpetuo inopes vitam du-
cant. Utinam hic modus obſervari potuiſſet inter Germanos, &
adhuc poſſet! feliciora certè ſubinde extitiſſent fata, neq; per via
tot hoſtibus aut proſtituta fuiſſet noſtra patria. At enim diver-
ſa omnia obtinuerunt. Major fuit ſuperiore bello eorum nume-
rus, qui per nimias contributionum exactiones, quam qui per
hoſtium direptiones ad incitas redacti fuerunt. Plurimi, quod
ferre onera amplius nō poſſent, cedere patriâ coacti fuerunt. Non
fructuum amplius habita fuit ratio, ſed ipſius rotius ſubſtantia,
dum ne deſerta ea à poſſeſſore eſſet. Ex quo factum, ut propter
unum fundum triplo aut quadruplo plus contributionis nomine
exſolutum ſæpè fuerit, quam ipſum ab initio poſſeſſori conſtitit.
Nemo rerum ſuarum tam ſecurus & certus eſſe potuit, ut in cra-
ſtinum ſibi earum poſſeſſionem polliceri auderet. Coegit iſta
calamitas ſæpè numero magiſtratus, ut prædia deſerta ſub haſtâ
exponerent, quandoq; etiam addicerent nullo omninò conſtitu-
tio precio, ſed hæc tantum ſub conditione, ut novus poſſeſſor fu-
tura ferret onera, utque ſubſidio & auxilio tantum eſſet reliquis
conſociis. Sed deſino calamitates iſtas, quas ipſe multo cum
dolore non unis vicibus obſervavi, prolixius recensere. Redeo
in viam & ſtatuo, non licere exactoribus propter ceſſationem

tributorum quosvis promiscuè fundos sub hastâ distrahere ; sed attendendam hic esse necessitatem publicam , rationem cessationis , conditionem possessorum , qualitatem fundi , & ejusmodi alia plura , quæ sæpè ne cogitata quidem fuerunt , tantum abest , ut præcaveri potuerint . Et hoc est , ni fallor , quod dicit Imperator in *d. l. 2. C. si propr. publ. pensitat.* sincerâ fide distrahi bona debitorum debere .

LVII. Pertinet huc etiam pignoris capio , quippe quæ similem effectum habet , ut nisi venerit deinceps contumax & debitum exsolverit , vendi id queat & distrahi . Sic enim per mores invaluit , nec rationi repugnat , aut legi civili , ut pignorentur subditi pensiones annuas non solventes . Et poterunt tùm pignorationes fieri in quâvis re mobili , exceptis instrumentis rusticis *l. 7. & 8. C. quæ res pign. oblig.* Nec dicere poteris , causam tributariam potiorē esse , ut propter eam parci bobus aut instrumentis aratoriis minimè debeat . Rectè enim & eruditè ad *ad d. l. 8.* observat Jacobus Ruffardus , eam etiam in debitis fiscalibus locum habere . Ratio est , ne abductis aratris squalere contingat arva ; & proinde nihil ex iis capi potest , etiam si rustici nihil aliud possideant , Petr. Peck. *de jur. fisciend. cap. 5. num. 22.* Conf. Joh. Franc. Ripa *de peste cap. 4. num. 22. seq.* Renat. Choppin. *de privileg. rusticor. lib. 1. cap. 7.* In distractione talium pignorum non minus circumspectos esse oportet exactores , atque in distractione prædiorum tributariorum .

LVIII. Nec verò voluit olim Constantinus Imp. vel pignoris capiones vel prædiorum distractiones fieri antè quam de contumaciâ debitoris sufficienter constaret , adeò ut in eum casum præmitti jussit custodiam personæ , sed militarem , apertam , & liberam . In carcerem detrudi tales debitores noluit , quod carcer inventus fuerit ad coercendos homines potè dignos , *l. 2. C. de exactor. tribu.* Id quod argumentum præbet summæ humanitatis atque indulgentiæ , cum aliàs ob privata debita in carcerem conjici quis potuerit . *l. 1. C. qui bon. ced. poss.* Quod si verò deinceps debitor in obduratâ nequitia permanferit , tùm demum exactori potestatem fecit Constantinus ad res omnemque substantiam accedendi . Sed hoc , quod ita à Constantino lege promulgatum fuit ,
moribus

moribus hodiernis haud paulo immutatum videtur. Potest nō hodiē ob fiscale debitum quis in carcerem conjici, etsi possideat bona, quæ capi & sub hasta vendi queant. Didacus Covarruvias lib. 2. *resolut. cap. 1. n. 4. in fin.* Simon à Gronewegen *de legib. abrog. in Holland. ad d. l. 2.* atq; adeo ex sententiâ Bartoli optionem habet fiscus, utrum velit prius debitorem carceri mancipari, an ad bona ejus pervenire, ita ut etiam variatio licita sit. Anton. Perez. *C. de exactor. tribut. num. 19.* Klock *de contribut. cap. 18. n. 123.*

LIX. Solet alicubi etiam multa pecuniaria indici nō collectæ solvantur, & tūm si contumaciam auxerint debitores, non collectæ tantūm, sed ipsæ etiam multæ exigi possunt & solent. Klock *d. l. num. 73.* Verūm iste procedendi modus videtur tantūm adversus eos exerceri posse aut debere, qui cum bonis abundant, collectas solvere recusant, atq; adeo in extremā veluti contumacia persistunt. Si cui verò angusta res domi fuerit, & tantum vix supersit, ex quo collectas aut tributa solvere queat, improbus planè erit exactor, qui afflicto afflictionem addere, & multam insuper exigere velit pecuniariam. In illis verò casibus, quibus multam indicere licet, etiam id tenendum est, non cedere eam exactori, sed in commune ararium inferendam esse, tūm quia causa ipsa est publica, tūm quia metuendum aliàs esset, ne plus multæ quam collectarum nomine exigeretur, dum sine dubio oppidò faciles tūm extituri essent exactores ad multas indicendas.

LX. Ultrastisimus per Germaniam exigendi modus hactenus fuit ille, qui fit per manum militarem, qui & olim aliquando ab Imperatoribus probatus fuit, uti patet *ex l. 1. Cod. de offic. pref. Augustal.* Sed observat Klockius *d. l. num. 90.* modum istum non omnino extra periculum esse, docuitq; experientia, plurimas inde excitatas fuisse seditiones. Plerisq; tamen executio ista tam gravis extitit, ut cum facultatibus ipsum quoq; animum perdidissent, neq; vel hiscere contra ausi fuerint. Sed quæso ego, quid obtentum tandem principibus esse dicamus? hoc scilicet ut postquam exuti omnibus bonis subditi fuerunt ipsi etiam nihil haberent amplius, quod splendorem eis apud externos aut formidinem apud hostes comparare potuerit. Quæ hodiē sit militis

licentia, avaritia, crudelitas, petulantia, nequitia, nemo ignorat; atq; hinc qualis per eum fieri soleat executio, etsi facta nondum sit, divinare poterit, quisquis ratione suâ utitur. Et tamen ita invaluerunt istiusmodi tribulationes, uti communiter vocantur, ut nihil frequentius in communi conversatione audiatur, & quotidiana inde apud censitores ingementur querelæ. Gravissemè per istas exactiones & DEum & naturam offendi, ostendit Christophorus Forstnerus *ad Taciti annal. lib. 4.*

LXI. Est verò etiam in ipsos censitores eosque qui in recipiendis & conlandis pecuniis occupati sunt, asidua à superioribus habenda inspectio, quippe quod eorum tanta sæpè sit rapacitas, ut non tam ærario publico, quàm rei suæ privatæ dent operam, suamq; substantiam ex alienâ pecuniâ in immensum augeant. Sunt apud nos plures, inquit Antonius Perez *Cod. de exactor. tribut. num. 29. qui exactoris, quæstoris, seu susceptoris munus ex fide tractant, & rationes receptorum conficiunt, redduntq; ; sed etiam ex his non paucos videmus, qui ad id munus accedunt sine ullo censu & intra paucos annos ditissimi fiunt. Quamobrem optandum foret, ut ab illis indilatè quæsitæ opum ratio exigereur, & ex iis opes ille auferrentur, quarum origo est incerta. Valde etiam conduceret, providere, ne multi otiosi homines, præter quæ nescio inania officiorum nomina annuis salariis Romæ quasi præde habeant, & ne etiam aulici avidas manus in contributiones injiciant, aut ex illis ambient à Principe largitionem aliquam. &c: Conf. Hermann. Lather. de censib. lib. 1. cap. 15. Ego nihil addo, nisi quod & olim gravissima pœna decreta fuerit ipsis iudicibus seu Rectoribus provinciarum, qui suscepta à Rep. sive illata quocunq; prætextu usurparent, etsi mutuum intervenisse dicerent, tot. tit. C. de his quæ ex publ. collat. illat. lib. 10.*

LXII. Reliquum est, ut de fine publicarum collationum videamus, quandoquidem ex isto pleraq; earum justitia æstimanda veniat, si vel ipse totus finis talis non sit, ut propterea gravari debeant subditi, vel si talis quidem sit, pecunia autem collecta in istum finem non convertatur. Quod tributa concernit, quæ certam & quotannis recurrentem habent præstationem, illa idè ab initio constituta fuerunt, ut Resp. perpetua haberet subsidia, quibus

bus ipsa conservari posset. Impossibile enim est, uti dicitur in Novell. 149. cap. 2. ut sacris tributis non illatis alioqvi Resp. conservetur. Et ut constat, quorsum tributa impendi oporteat sic ibi pergit Justinianus sive potius Justinus Curopalata: *Militares namque copia, assignato sibi salario inde percepto, hostibus resistunt, & collatores à barbarorum incursionibus & truculentia vindicant. Denique agros atque civitates à latronum alioque modo incompositam vitam seclantium vi & irruptionibus, agendis excubiis defendunt: ex illis etiam reliqua cohortes ea, quæ ipsis attributa sunt, accipiunt: muri atque civitates indidem instaurantur publicarum balnearum hinc calefactiones procedunt: postremo spectacula, aliaque omnia, quæ ad delectationem subditorum inventa sunt, ex iisdem curantur: ut quæ ab illis contribuantur, partim in ipsos, partim propter ipsos insumantur, & impendantur: nobis autem prorsus nihil inde præter istarum rerum curas habere contingit, non tamen eas mercede vacuas, cum magnus ille Deus & Servator noster Jesus Christus, magnitudine clementia suæ permultis propter hoc nos bonis remuneretur.*

LXIII. Scilicet permulta sunt, quæ in civitate sumpta publico facienda, reficienda, comparanda, conservanda & expedienda sunt. Ipsa in se Resp. ut subsistat, multas sæpè facere oportet expensas. Constituenda sunt salaria Consiliariis, Magistratibus, iudicibus, apparitoribus, executoribus & quibusvis aliis in ministerio publico versantibus, quibus sanè catere nequit Respublica, etsi sibi soli relicta sit, neque cum aliâ Rep. commercium habeat. Quod si porro cum aliis Rebuspubl. agendum fuerit, id quod utique necessarium sæpè est, ut plurimum non inutile, mittendi tùm sunt & recipiendi vicissim legati, facienda fœdera, ineunda pacta, firmanda commercia & quæ sunt alia, quæ haud contemnendam sæpè pecuniam exigunt. Alendi sunt etiam in pacatissimo Reip. statu milites nonnulli ad purgandam malis hominibus provinciam, & ut lateri principis adherentes personam ejus custodiant atque ab omni vi externâ defendant. Ut alia nunc taceam, quæ quotidie occurrunt, & sine sumptibus expediri nullo modo possunt. In hanc rem igitur constituta fuerunt tributa & æraria publica, quæ ad curam pertinent principis, non ut per luxum & immoderatam vivendi rationem ea evacuet
atque

atque consumat, sed ut in ea, quæ necessaria aut utilia Reip. visa sunt impendat, neque tam suam inde quam subditorum suorum salutem quærat, aut suam non aliâs, nisi Reip. ea simul proficua sit.

LXIV. Atque hæc fuit mens & intentio non Justiniani tantum in *diçt. Novell. 149.* sed Tiberii etiam istius, qui à Justiniano secundus imparavit in *Novell. 161. cap. 2.* dum sic ait: *Ex eo nobis in mentem venit, quod pluri à nobis sit subditorum opulentia & medela, quam reditus qui exinde inferuntur imperio. Contrahimus enim una cum largitionibus presidum in arctum ipsa etiam suffragia, quæ Imperialibus inferebantur rationibus, & magnum reddebant pecuniarum cumulum: quo magis hac causa & Resp. meliore successu poterit, & locupletior redeat, aliquot retrò temporibus à nonnullis exco-gitatis præstationibus liberata. Una enim hac res potentia nostræ studio est, ut provincia & bonis gubernentur legibus, & tuto inhabi- tentur, neque non ex presidum iustitiâ fructum capiant, & tributa publica sine querela inferantur. Neque enim aliter conservare licet Remp. nisi pientissimæ præstationes importentur in publicum, ex quibus & militares nutriuntur copia, ut resistatur hostibus & per agros ac Urbes agantur excubie; perfruuntur item reliqui ordines attribu- tis sibi salariis, reparantur quoque muri & urbes, denique omnia alia proveniunt, quæ communem subditorum utilitatem concernunt.*

LXV. Quod Tiberius ait, pluri apud se æstimari priva- tam civium opulentiam, quam publicam fisci aut ærarii, idem hoc de Constantio Constantini Magni patre refert Eutropius *lib. 10.* quod fuerit vir egregius & præstantissimæ civilitatis, di- vinitis provincialium ac privatorum studiis, fisci commoda non admodum affectans, ducensque meliùs, publicas opes à privatis haberi, quam intra unum claustrum reservari. Et laudatur Ju- lio Capitolino M. Antoninus Philosophus Imperator, quod in causis compendii judicans fisco nunquam favit. Quod enim qui- dam egestatem civium dominantis securitatem esse existimant, id profectò principium est tale, ut contrarium verius videatur. Vid. Christoph. Forstner. *ad Taciti annal. lib. 4.* Et imperium & fiscus abundat utens subjectis locupletibus, inquit Justinianus Imp. *Novell. 8. pr.* Utique enim nullæ opes aut certiores sunt aut uti- liores

liores, quàm quæ sunt in subditorum custodia, hæc solæ stabiles
firmæque permanent, quibus princeps, ubi necessitas exigit, utatur
ac fruatur cum voluntate ac studio subditorum.

LXVI. Possunt verò præter ordinarias cujusque Reip. expen-
sas, quibus tributa destinata fuisse dixi, aliæ extra ordinem
sæpè necessariæ esse, quibus exsolvendis post excussum Principis
fiscum Th. Maul de *homag. rit. g. n. 37.* non alia suppetunt reme-
dia, quàm ut collationes fiant, & collectæ indicantur. Ut ecce,
si propter imminensem aut minitantem hostem miles conscri-
bendus & arma paranda sint, si grande æs alienum emergat, si
muniendum oppidum aut muri extruendi fuerint, & quæ passim
occurrere solent alia. Quibus addere solent alii, si principis fi-
lia elocanda fuerit, si principi defuncto exequiæ faciendæ sint,
&c. Jac. Monoch. de *arb. jud. quæst. lib. 2. cas. 181.* in quibus ta-
men collectas non aliter admittunt alii, quàm si longâ consuetu-
dine ita alicubi receptum sit. Klock de *contribut. cap. 8. num. 12.*
seg. Winzler. de *collect. observat. 7. num. 11.* Th. Maul. de *homag.*
rit. g. n. 28. seg. Sic etiam propter Principis adventum, ut paratas
facerent, h. e. Regiæ aut Principis familiæ cibos exhiberent, col-
lectas jam olim indictas fuisse legimus. Vid. Hier. Bignon. ad
Marculfi form. *lib. 1. pag. 448.*

LXVII. In quibus omnibus tamen hæc inprimis observan-
da sunt, *Primò*, ut collecta sumptibus & impensis in proportionem
respondeat, neque ad plus dandum, quàm necessarium fuerit,
collatores adigantur, aut si quid superfluum fuerit, ut id in com-
mune ærarium ad futuros usus referatur. *Deinde*, ut cessante
causâ ipsa quoque deinceps cesset collecta. Et *Tertiò*, ut non in
alios usûs impendantur opes conquisitæ, quàm in quos ab initio
destinatæ fuerunt. Atque hinc expedit sæpè, ut in comitiis expli-
ceatur, quare & quorsum tanta impendia facere oportuerit, utque
exinde intelligat populus, per collectas istiusmodi salutem suam
quæri atque procurari. Optimè in hanc rem Mæcenæ ad Octa-
vium Augustum Cæsarem apud Dionem Cassium *Histor. Rom.*
lib. 52. Neque clam me est, inquit, nonnullos tributa institui a grè la-
zuros esse: verùm hi ipsi, si neque alio præterea damno afficiantur, &
ve ipsâ comperiant, hæc ipsorum salutis causâ, utque cæteris suis bonis

tuò perfrui possint, exigi; præterea cum pleriqve ipsorum eam pecuni-
am, alii magistratum gerentes, alii præfecti regionum, alii militantes
accipiant, magnas etiam tibi gratias agent, quod exiguam reddituum
suorum partem tibi conferentes, reliqua omnia sine damno percipere
possint. Idque eò magis fiet, si te continenter vivere ac nihil prodigere
videant. Quis enim cum videat, te in re familiari summâ parf-
monia uti, in publicâ liber alissimum esse, non ultrò velit aliquid con-
ferre, cum tuas divitias suam securitatem & copiam esse judicet. &c.

LXVIII. Non malè hinc statuit Ludovicus Molina *de justit.*
& *jur. disp. 667. n. 7. seq.* Principem, qui gravius tributum acce-
pit, quàm causa efflagitat, in conscientia ad restitutionem ejus,
quod nimium est, subditis teneri, nisi aliis rebus id impendat, qua-
rum causâ justè tributa imperare possit. Vicissim tamen peri-
culosa est assertio Johannis Azorii *Instit. moral. lib. 5. cap. 22. q. 6.*
statuentis, subditum, certo scientem, non impendi tributa in rem,
ob quam imposta ab initio fuerunt, non teneri ea solvere in con-
scientia, nec peccare defraudando, nec obligari ad restitutionem.
Etsi enim quod inter privatos datur aut promittitur ob certam
causam, eà non existente vel non secutâ non debeatur; in publi-
cis tamen doctrinam hanc applicare subditis vix licebit, præser-
tim circa negotium tale, quod ad respectum imperii & subjectio-
nis pertinet. Nec enim per modum conventionis semper de-
cernuntur tributa, sed ex imperio substantiam capiunt, & ad in-
dictionem imperantis debentur, *Rom. XIII. 6.*

LXIX. Cæterùm quod dixi, tributa in alios usûs impen-
di non debere, quàm in quos ab initio destinata fuerunt; & rur-
sus, tributa neque imponi neque exigi debere, nisi propter ne-
cessitatem aut utilitatem publicam; & porrò, tributa aut colle-
ctas justam ad impendia & expensas habere debere proportio-
nem, non tam strictè accipiendum est, ut Principi inde in sui su-
sultentationem nihil omninò decerpere liceat. Quin imò, quod in
Regis sustentationem datur, in communem utilitatem datum
videtur, quia Regis sustentatio utilitas est publica. *Franc. Toletus lib. 5. instruct. Sacerd. cap. 72. num. 4.* Et statuendum hinc est,
Regi aut principi vel tributa exsolvenda, vel certos redditûs assi-
gnandos esse, solum eum in finem, ut habeant, unde secundum
ratio-

rationem dignitatis suæ vivat. Propterea enim, quod Princeps pro Rep. laborat, eam regendo, defendendo & tranquillitatem publicam conservando, justum est, ut Resp. vicissim eum digne alat & sustentet, cum natura hoc dicitur, dignum esse operarium mercede suâ. Leonh. Lessius *de just. & jur. l. 2. c. 33. dub. 1. num. 5.*

LXX. Est ergo hæc non scripta sed nata lex, ut qui sua nobis tempora impertiunt, quod illi faciunt, οἷς λαοὶ τ' ἴππε-
τεράφαται, καὶ τοσαύτα μὲν, nostra etiam percipiant tempora. h. e. de nostris fructibus & laboribus sustententur, & non solum
ὑπαρχόντως sed & ὑπερβαλλόντως procurentur. Ipso enim hoc suo ministerio DEI funguntur procuracione, & quicquid hujus intuitu in eos confertur, in Deum ipsum refertur. Ideo tributa præstatis, ait Paulus Rom. XIII. 6. ministri enim DEI sunt in hoc ipsam servientes. Reddite ergo omnibus debita, cui tributum, tributum; cui vestigal, vestigal. Digna sunt, quæ hinc adscribantur verba Chrysostomi, locum hunc Pauli enucleatè explicantia: *Que est causa, inquit, quod tributa pendamus Regibus, annon, quod nostri providam curam gerunt? annon, quod præsent nobis? mercedem procuracionis illius & cura retribuimus. Profecèdò nequaquam ab initio in hanc rem consentire voluissimus, si non multum nobis commodi, ex hæc illorum sedulâ curâ & nostris rebus accrevisset. Omnino enim placuit hoc ab initio mortalibus, de communi omnium consensu nutriendos & sustentandos esse principes, eò quod res suas proprias insuper habentes & in secundis ponentes τῶν κοινῶν κήδονται πραγμάτων, rerum communium curam agunt, καὶ εἰς ταῦτα τὴν ὁλοκλήν ἀναλίσκουσι, δι' ἧν καὶ σώτῃται τὰ ἡμέτερα. Et otium suum in id impendunt, ut res nostre salva sint. Et porro; ἐν εἰπιδότε, ἀλλ' ἀπίδοτε, non dixit Apostolus date, sed reddite. εἰς γὰρ χάριζῃ τὸ ποιεῖν, ὁ Θεὸς γὰρ τὸ πρῶτον καὶ μὴ πρῶτον αὐτοῦ, ἀγνώμοι & ὑποσέση διην &c.*

LXXI. Quæritur autem, si tibi Princeps ultra redditus annuos sibi destinatos, ampliores fecerit expensas, utrum refundere eas, aut debita contracta in se suscipere teneantur subditi? Intereffe videtur, utrum voluptarii fuerint sumptus, & in excessu nimii (aliquos enim tales ut Principi facere liceat, ipsa humana
F 2 jubet

subet conditio) an verò utiles & necessarij. Posteriori casu teneri subditos, dubium non est. Recidit enim tum quæstio in eum casum, de quo ante dixi, quod Principi subministrari à subditis debeant omnia ea, quæ ad victum & amictum Principe dignum, tum & ad totum regimen & imperium sustinendum pertinent. Quæ utique non ex necessariis tantum constant, sed etiam ex illis, quæ utiliter geruntur, & sine quibus Respublica beata esse non potest. Beatitudo autem civilis præcipue requirit sufficientiam rerum, quæ sæpè sine magnis sumptibus comparari nequeunt.

LXXII. Priore casu ex rigore juris, & si Principis officium consideres, quod hactenus neglectum est, ad ejusmodi debita solvenda adstringi subditi minimè possunt. Vid. prolixè Matth. Coler. *de procesf. execut. part. 2. c. 3. num. 326. seq.* Et maxime odiosa eo casu censentur collectæ. Regner. Sixtin. *de regalib. lib. 2. c. 14. n. 56.* Quis enim inter subditos non indignabitur, sicubi viderit facultates suas multo sudore & labore comparatas luxui alieno inservire, & immodicâ atque scedisimâ sæpè profusione consumi. Magna certè, (inquit Philippus Cominæus *comment. lib. 10.*) est multorum principum iniquitas, qui pecuniam pro suâ libidine suis imperant, & amplum alunt satellitium, ut miseram multitudinem in metu contineant, eamque deinde pecuniam temerè & voluptuariè profundunt, nullo cum Reip. bono, & de quotidianis sumptibus nihil remittunt, & suos exhauriunt, & assentatorum stipati sunt turba, Sed est DEUS, qui flagitium nullum sinit impunitum. &c.

LXXIII. Quia tamen difficile est nonnunquam, utiles & voluptuarios sumptus discernere, cum tantas tutela provinciarum & regimen politicum exigit impensas, ut privati vix capiant, & iniquum insuper est, Principem ad rationes rigidè reddendas constringere, in dubio, & ubi de principis immoderato luxu aperte non constat, tutius facient subditi, sicubi debita ita contracta in se receperint. Sic enim in moralibus obtinet, ut in dubiis id eligatur, quod tutius est. Quia igitur sufficientes sumptus Principi præstare tenentur subditi, dum non constat manifestò, necessarios non fuisse, propter quos debita contracta dicuntur, potius est, ut ea exsolvant & in se recipiant, quam ut obligatio-

nis

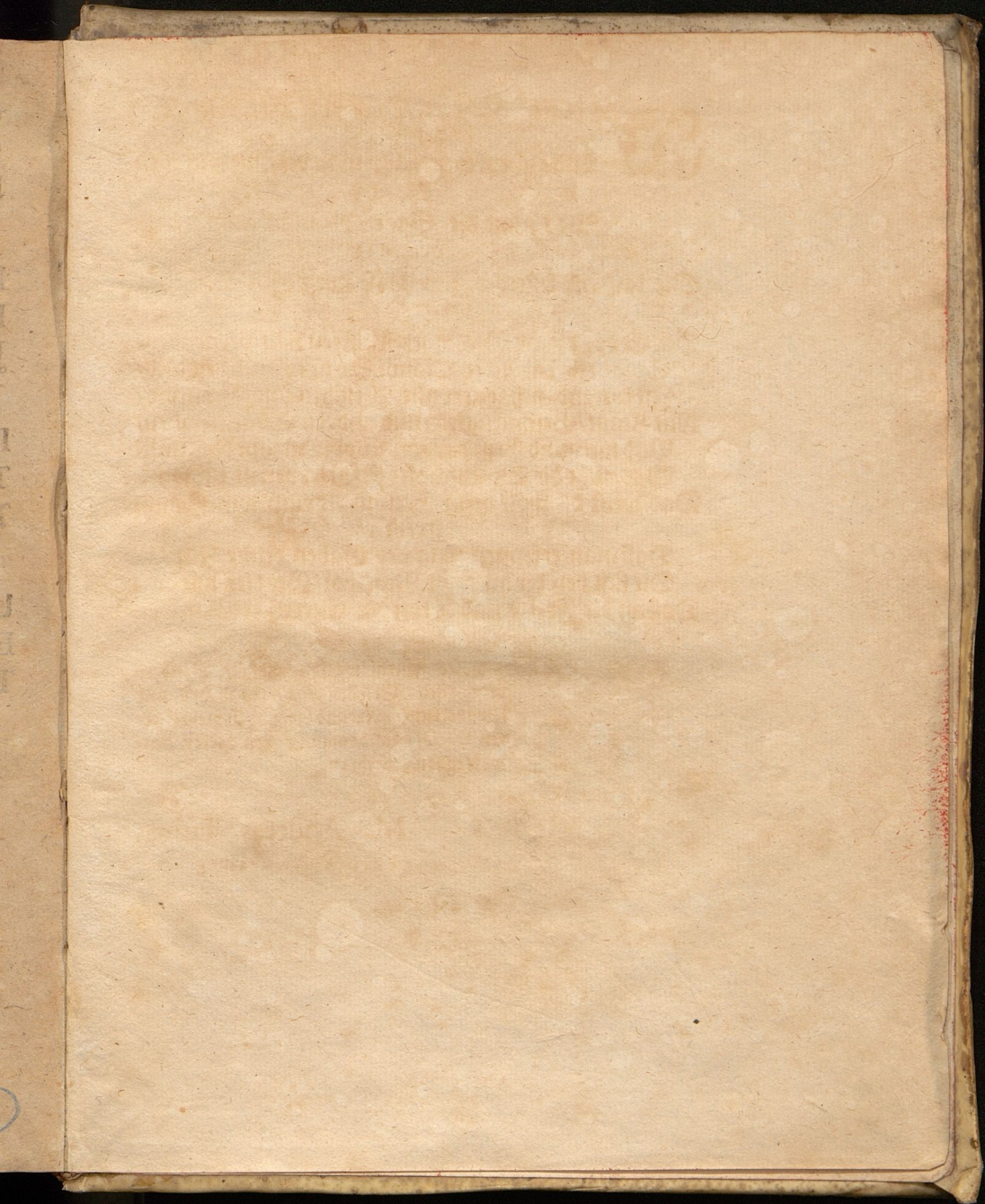
nis suæ immemores majestatem Principis exteris omnibus temere & multâ cum injuriâ atq; impietate prostituunt.

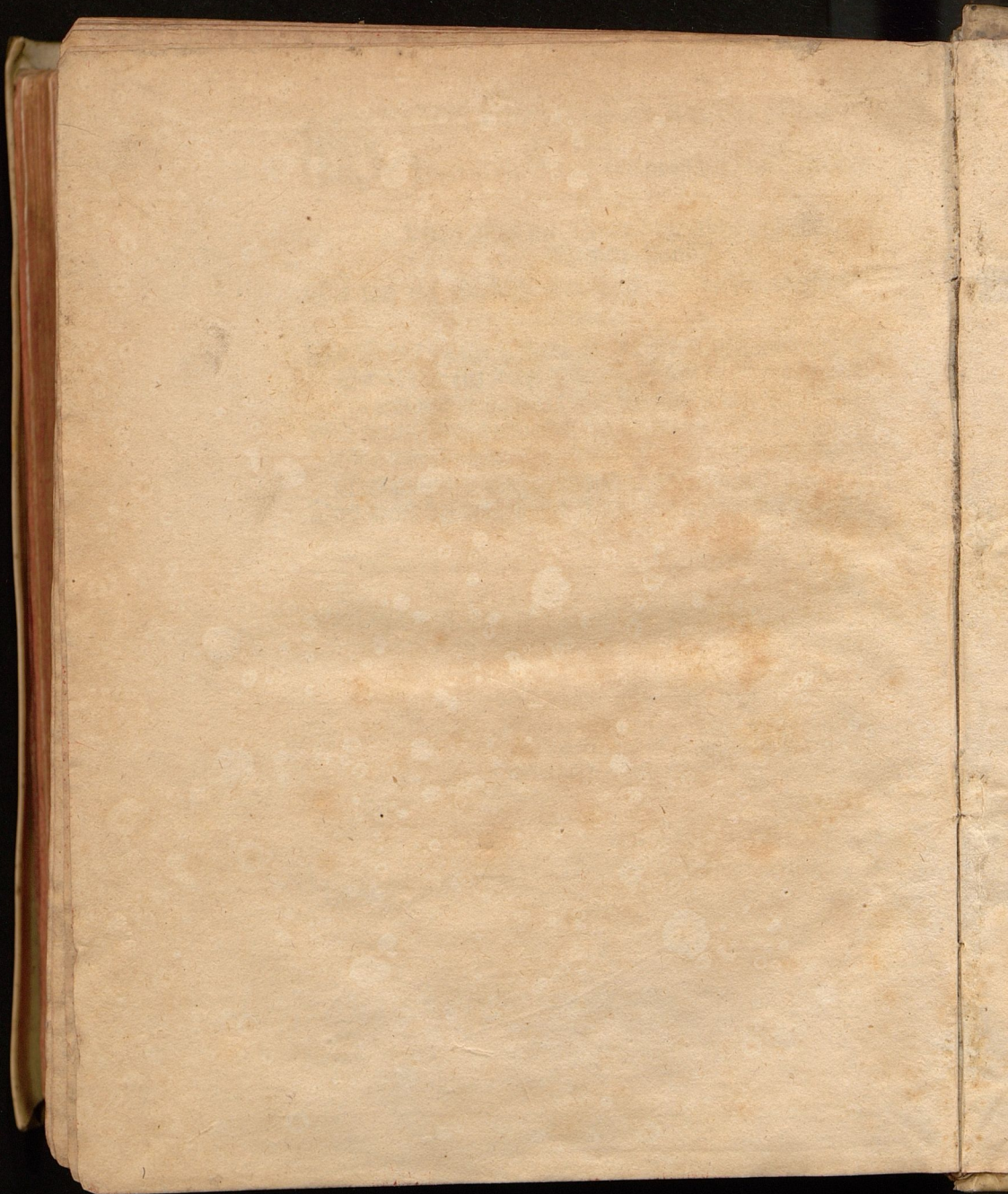
LXXIV. Quando autem certum est & manifestò constat, prodigè & profusissimè vitam à Principe actam fuisse, atq; debita ab eo contracta inertis luxui ac prodigis epulis inserviisse, non tenentur quidem subditi debita istiusmodi in se recipere aut exsolvere; Th. Maul. *de homag. tit. 6.* Piè tamen & laudabiliter fecerint, si & hoc casu Principi facultatibus suis subveniant, & debita talia agnoscant, non minùs atq; liberi, qui Patris prodigi Creditoribus satisfaciunt, etsi ipsi obligati non sint, & ne teneantur. ab hereditate paternâ ex beneficio Prætoris abstinere queant. Cæterùm si ærarium totum exhaustum & Princeps eò redactus sit, ut non habeat, unde Remp. defendat & conserveat, atq; dignitatem & splendorem tueatur, etsi ipse culpâ suâ per ludos, conviviâ, profusas largitiones, bella inconsulta, causam inopiæ dederit, tenentur tùm subditi necessitati ejus subvenire, & nova tributa aut collectas conferre. Anton. Perez *Cod. de annon. & trib. num. 13.* Sed vicissim tamen tùm Princeps obligatus est ad restituendum hoc, quod culpâ suâ intulit, damnum, si quando ad pingviorem fortunam pervenerit. Paul. Laymann *Theol.*

lib. mor. lib. 3. tr. 3. part. i. cap. 3. n. 8. Et ut perveniat,
omnem moverè lapidem, omnibus-
que viribus anniti
debet.

Filius

94 A 7371

ULB Halle 3
001 700 707

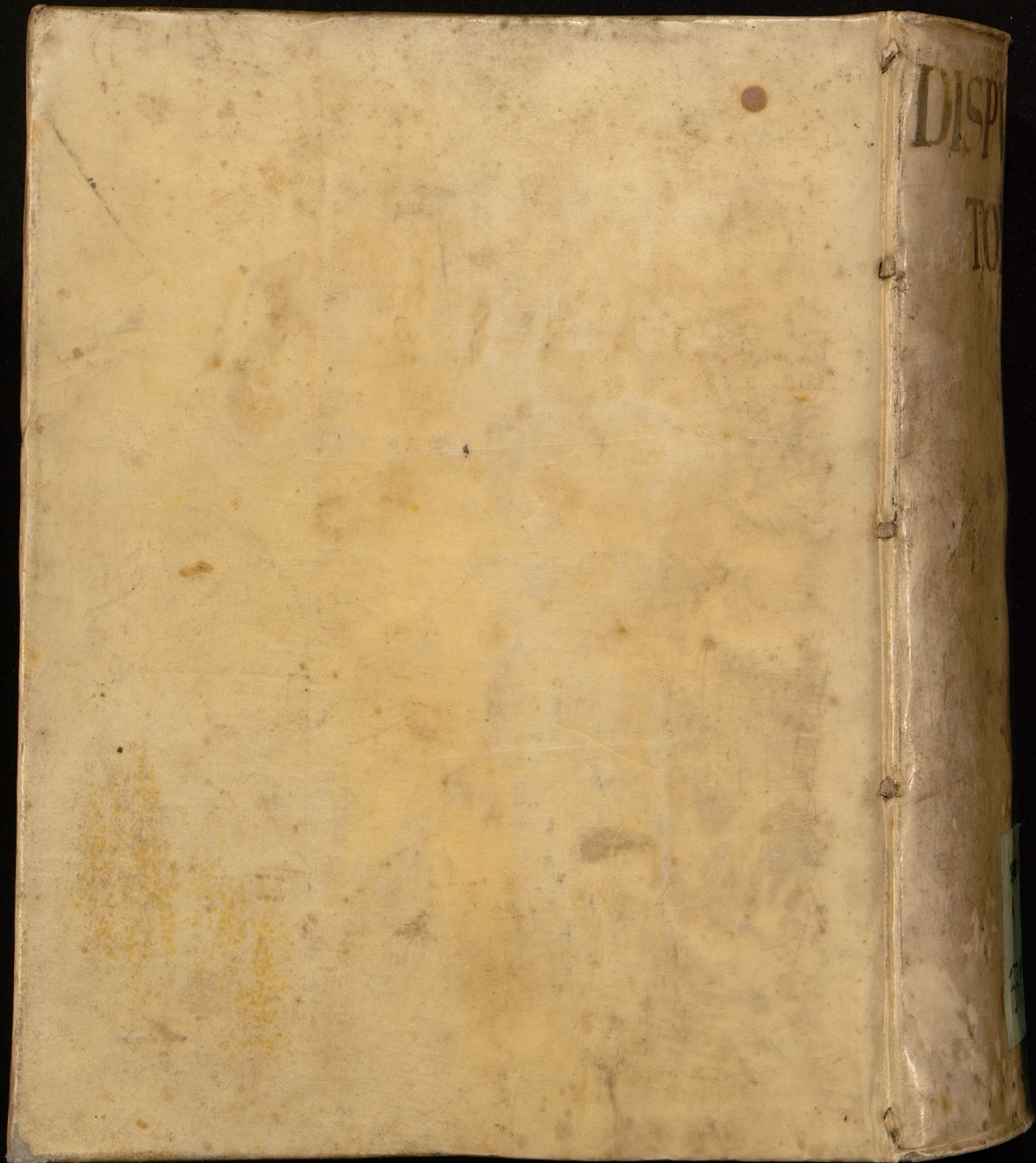

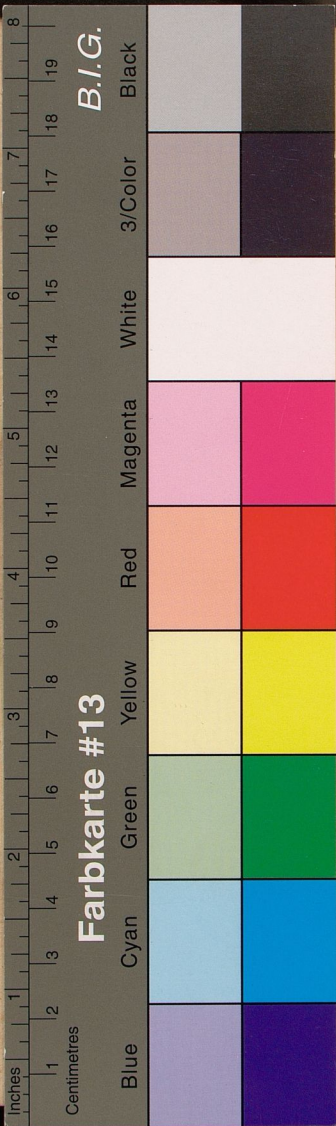
SB.

94 A 7371

Vb 17

Quæres bene vortat!
EXERCITATIO JURIDICA,
De

**JURE COLLE-
CTANDI,**
IN SPECIE

qva ratione & qvo fine imponi &
exigi collectæ debeant,

Qvam

SUB PRÆSIDIO

CASPARIS ZIEGLERI, J. U. D.

Consiliar. Elector. Saxon. & Facultat. Jurid.

Ordinariï

Publicè discutiendam
proponit

GOTHOFREDUS CHRISTIANUS *Leysfer.*

In AUDITORIO FCTORUM

Ad D. APRILIS

WITTEBERGÆ,

Literis MATTHÆI HENCKELII, Acad. Typogr.